

בס"ד

המשך ביאור
על תכלית נסימות
החיים ודרכי
ההתמודדות בהם
במאמר 'לקראת
שבת'

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת תולדות

'זרח בחושך אור לישרים' -

עלידי אמונה זוכים לראות את האור והחסד שבתוך החושך וההסתרה
ונתוודע עוז רחמי של הקב"ה

ר'קראת שבת לכו ונלכד

זרח בחושך אור לישרים

איך להאיר בכח האמונה את האור והחסד שבתוך
החושך וההסתרה, להמתיק את הדינים
ולהפכם לרחמים

שנה ז - גליון רפז - פרשת תולדות תשפ"ה

תוכן הקונטרס

- מבוא..... ד
- תוכן..... ו
- המאמר..... ז
- תמצית המאמר..... ט
- הוראה למעשה בעבודת ה'..... י
- לקראת שבת פרשת תולדות לכו ונלכה..... יא

לוח סדר הלימוד בחודש מרחשון:

פרשת תולדות אות א.

הנושא: המתקת הדינים בשרשם על ידי שימצא בתוך הדין את שורש החסד, ועל ידי זה מהפכים את כל הרגוז לרחמים גמורים.

פרשת ויצא אות ב.

הנושא: על ידי תורה ותפילה בשמחה זוכים לראות את שורש החסד שבדין ולהמתיקם בשרשם, ויעקב אבינו עשה לנו את ההכנה לזה.

פרשת וישלח אות ה.

הנושא: באמצעות לימוד התורה יכולים לראות ולגלות את האמת שיש בבריאה דלית אתר פנוי מיניה, ומקדושת נר תנוכה נוכל לזכות לתורה ולבטל הסט"א.

פרשת וישב אות א.

הנושא: לימוד התורה בקדושה ובטהרה היא העצה היעוצה לזכות ליראת שמים ולאמונה שלמה, לראות את כח השי"ת בכל דבר.

חנוכה אות ו.

הנושא: היוונים הארורים בהשכלתם הארורה רצו לטמא ולבלבל מחשבות ישראל, שיחשבו ויאמינו כדעתם שבטבע אין אלקות ח"ו, ובוהו החשיכו את עיניהם. ועל ידי 'פך אחד' זכו להכיר שהוא 'אחד' יחיד ומיוחד ואין עוד מלבדו.

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בשעה"ק

אמרי מנחם

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצלה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל מה'עולם' לומד בצוואת חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
במוצ"ש התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

שבת מברכים חודש כסלו

המולד יהיה במוצאי שבת קודש בשעה 4:49-15 חלקים

ראש חודש יהיה ביום הראשון ולמחרתו ביום השני

הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

יו"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה
imreimenachem@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים
עיצוב ועימוד: 0548538799

פטרון החודש

לעילוי נשמת
הרה"ח ד' נתן נטע ז"ל ב"ר שמעיה הי"ד
שזשיצקי
נלב"ע ט"ז חשוון תשס"ב
ת.ג.צ.ב.ה.

נדבת המשפחה

זכות רביה"ק זי"ע וזכות זיכוי הרבים תגן עליהם
להתברך בכל הטוב ולהצלחה בכל העניינים
אכ"ר

ז'רח בחושך אור לישרים' על ידי אמונה זוכים לראות את האור והחסד שבתוך החושך וההסתרה

במאמר שלפנינו יבאר כ"ק מרן רבינו זי"ע יסוד ועיקר גדול שכתב האריז"ל בענין "המתקת הדינים בשרשם" שאי אפשר להמתיק את הדינים אלא בשרשם, ורק על ידי כך אפשר להפוך את את הדין לחסד ורחמים. ויקדים לבאר את סוד הענין של "החסד שבתוך הצמצום". שעיקר תכלית כל כוונת הבריאה מהבורא ב"ה היתה למען גילוי רחמנותו ית"ש, אבל אלמלא הצמצום שהוא בחי' דין היתה כל הבריאה בטילה וחוזרת לאור א"ס ב"ה ולא היו רחמיו יתברך יכולים לבוא מן ההעלם אל הגילוי, לכן היה מוכרח להיות הצמצום לצורך גילוי רחמנות הבורא ית"ש, ונמצא לפי זה כי עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והצמצום, שכן בלעדי הדין לא היו הרחמים באים לידי התגלות. וא"כ באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים. וזהו המתקת הדינים בשרשם - כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, באשר כל החסד בא ע"י הצמצום והדין כאמור, הנה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים.

על פי זה מוסיף ביאור עמוק מאד בענין מה שהקב"ה מסבב לאדם שיהיה צריך לבוא לתשובה. כי הנה הצמצום שהוא הדין הוא הסתר האור אשר מתוך כך יש אפשרות בעולם לבוא לידי חטא, כי אלמלא ההסתר הרי לא היה שייך לחטוא ומכובן, ועי"ז באים עונשים עבור החטא, וע"י התשובה נתכפר החטא ומתבטלים העונשים, ומכח זה ניכר גדול חסדי השי"ת, כלשון הוידי דרבינו נסים כי אי אפשר לו לאדם לבקש על חטא והוא לא חטא ולא יודע עוז רחמיו אלא בהעבירך חטאות יראיך, נמצא א"כ שדוקא על ידי הצמצום שהוא דין נתוודע עוז רחמיו של הקב"ה, כי באמצעות הצמצום נוצרה היכולת להעביר חטאות יראיו ולא יודע עוז רחמיו יתברך אלא בזה. וכל זה נתגלה באמצעות החושך שהוא הצמצום וההסתר, שע"י יש חטאים ועונשים וניכר חסד השי"ת על ידי כפרת החטא וסליחתו.

על פי דבריו נוכל להבין את עומק דברי הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע על הרוצה בתשובה, ולא המתרצה בתשובה. כי כביכול הקב"ה רוצה שהאדם יבוא לתשובה. והוא ענין עמוק מאד, ועל פי דברי רבינו מובן קצת עומק המכוון בזה.

במאמר 'לקראת שבת' הרחבנו את עומק מאמרו של רבינו זי"ע בשילוב המשך מאמרו לאיזה מדרגות עליונות או צרכים להגיע מתוך ריבוי הנסיונות בכלל ובפרט, ברוחניות ובגשמיות, אשר לדברי הרמח"ל בדעת תבונות הקב"ה רוצה להראות בהם את עומק ממשלתו הגדולה כי הוא כל יכול ואין עוד מלבדו...

תוכן המאמר

תוכן המאמר: דברי המדרש על הכתוב 'ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק'. אברהם נקרא אברהם, יצחק נקרא אברהם, דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם, והדברים משוללי הבנה • מקרים לבאר את ענין החסד שבתוך הצמצום, וענין המתקת הדינים בשרשם. על פי דברי האריז"ל שכשעלה ברצונו להאציל הנאצלים ולברוא הנבראים לסיבה נודעת והוא להיקרא רחום וחנון • עיקר תכלית כל כוונת הבריאה מהבורא ב"ה היתה למען גילוי רחמנותו ית"ש, רק שאלמלא הצמצום שהוא בחי' דין היתה כל הבריאה בטילה וחוזרת לאור א"ס ב"ה ולא היו רחמיו יתברך יכולים לבוא מן ההעלם אל הגילוי, ולפי זה עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והצמצום, שכן בלעדי הדין לא היו הרחמים באים לידי התגלות • ויש ללמוד מכך אשר באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים, וזהו כוונת הרה"ק בעל אוהב ישראל זי"ע על הכתוב 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך', ר"ל במדת יראה שהיא בחי' צפון לצד שמאל, במדה זו עצמה צפון וגנון וטמון רב טוב וחסד • זהו מה שכתב הבעש"ט זי"ע על ענין 'המתקת הדינים בשרשם' כי על ידי שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שצמצא בו, ובזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים • 'זרח בחושך אור לישירים', אם מתבוננים ומאמינים כי אפילו בחושך שהוא בחי' דין ישנו זריחה שהוא רחמים, אזי נהפך הכל לרחמים גמורים, ונעשה 'אור לישירים', בחינת חסד שנקרא אור • "ברוגז רחם ותכור" כי באמונה שהרוגו עצמו יש רחמים, על ידי זה יהפך לנו הכל לרחמים גמורים • ובזה מפרש את דברי המדרש הנ"ל, 'יצחק נקרא אברהם', ר"ל יצחק שהוא בחי' דינים וצמצום, הוא עצמו בחינת אברהם שהוא רחמים וחסדים גמורים ע"י שיודעים שהדין שהוא הצמצום גורם לחסד והוא עצמו חסד, שבוה ממתיקים הדין בשרשו • 'זיעתר יצחק לה', ר"ל אמר שהיפך את הגזירה, וכן איתא בגמרא שתפילתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות, היינו שהם מגלים שעצם הדין הוא רחמים, וזהו שהפך את הגזירה, היינו יצחק שהוא מרת הדין היה מהפך הדין עצמו לרחמים, ע"י הגילוי שעצם הדין במקורו הוא רחמים וחסדים • 'לא יודע עוז רחמיך אלא בהעבירך חטאות יראיך' באמצעות החושך שהוא הצמצום וההסתר, שע"י יש חטאים ועונשים וינכר חסד השי"ת על ידי בפרת החטא וסליחותו • בלי מדת הכנעה אי אפשר לבוא לתשובה אמיתית, לזכות לכפרת החטא ולהיות ישר כבראשונה, כי העושה תשובה בעוד בו הגאווה, הוא בבחי' טובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת כלום, אך אם נכנע ובטל לפני מציאות השי"ת אזי יכול לבוא לתשובה שלימה • תשובה היא בחי' חתר שלמעלה מהשגת שכל האדם, ולכן היא מקרבת כי גאולה היא גם מבחי' חתר כראיתא 'גאל' בא"ת ב"ש בגימטריא 'כתור', ומכאן זה נמתקם כל הדינים לחסדים מאין העליון.

סיכום המאמר: ענין המתקת הדינים בשורשם שמבואר בכתבי האריז"ל שאין הדין נמתק אלא בשרשו, וביאר הבעש"ט זי"ע כי על ידי שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שצמצא בו, היינו כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, באשר כל החסד בא ע"י הצמצום והדין, כי לולא הצמצום לא היה לו כלים להחזיק האור. הנה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים.

אמרי מנחם

רחמיים רבים, וכמו שכתב הרה"ק מאפשא בעל **אוהב ישראל** זללה"ה זי"ע (פרשה ז) על הכתוב (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר כפנת ליראיך, ר"ל במדת יראה שהיא בחי' כפון לכל שמאל, במדה זו עצמה כפון וגנוז וטמון רב טוב וחסד, עכ"ל קדשו דברים יקרים מפז.

וזהו ענין המתקת הדינים בשורשם שמבואר בכתבי **האריז"ל** (ע"ח שער יג פרק יא) שאין הדין נמתק אלא בשרש, וביאר מרן מוהר"י בעש"ט זללה"ה זי"ע (תולדות יעקב יוסף פר' נח אות ג) כי על ידי שימצא בדיון שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמאל צו עכד"ק, היינו כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, בלשך כל החסד בא ע"י האמצע והדין כאמור, הגה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים, כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיב, ד) זרח בחושך אור לישירים, ר"ל אם מתבוננים ומאמינים כי ז'רח בחושך, היינו שאפילו בחושך שהוא בחי' דין ישנו זריחה שהוא רחמים, אזי נהפך הכל לרחמים גמורים, ונעשה 'אור לישירים', בחינת חסד שנקרא אור (ליקוטי תורה פר' בראשית, ע"ח שער כא פרק ב).

ואפשר כי זהו הפירוש במה שאנו אומרים (תפילה מתנו מחבוק ג, ב) ברוגז רחם תזכור, היינו שאנו מזכירים זאת כי בהרוגז עצמו יש רחמים, ועל ידי זה יהפך לנו הכל לרחמים גמורים.

[א] ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט), איתא במד"ר (ב"ר סג, ג) אברהם נקרא אברהם, יצחק נקרא אברהם, דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם, והדברים משוללי הבנה.

וג"ל לפרש דברי המדרש על פי הידוע כי יצחק הוא בחינת גבורות בחי' אמצע ומדת הדין וע"י זזה"ק ח"ג ע"ב), ונדע מה לחיטא בעץ חיים (שער א ע"ג ב) שכשעלה ברצונו להאציל הנאכלים ולבדוא הגבראים לסיבה נודעת והוא ליקרא רחום וחונן וכיוצא כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמיו ממנו איך יקרא רחום וכן עד"ז שאר הכנויים הגה אז אמצע עצמו וכו', ומבואר אשר באמת עיקר תכלית כל כוונת הבריאה מהבורא ב"ה היתה למען גילוי רחמנותו ית"ש, רק שאלמלא האמצע שהוא בחי' דין היתה כל הבריאה צטילה וחזרת לאור א"ס ב"ה ולא היו רחמיו יתברך יכולים לבוא מן ההעלם אל הגילוי, לכן היה מוכרח להיות האמצע לאורך גילוי רחמנות הבורא ית"ש, ומאכל לפי זה כי עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והאמצע, שכן בלעדי הדין לא היו הרחמים באים לידי התגלות, ויש ללמוד מכך אשר באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים (מבוא שער ח"א שער א פרק א), וזהו ענין דברי רש"י ז"ל על הפסוק (דברים ג, כד) אד' אלקים, רחום דיון, כי אף בהדין עצמו ישנם

הצמאום שהוא דין נתוודע עוז רחמיו של הקב"ה, כי בצמאונות הצמאום נוצרה היכולת להעביר חטאות יראיו ולא יוודע עוז רחמיו יתברך אלף בזה.

ויש להעמיס כל זה בכוננת דוד המע"ה, ארח בחושך, ר"ל בתוך החושך שהוא דין ישנה זריחה, כי החושך שהוא הדין עצמו גורם לחסד, ומה היא החסד, 'אור לישרים', היינו מה שנתגלה עי"ז אור חסדי השי"ת בכח בעלי תשובה שנקראים ישרים, מחמת שהמה ב' פעמים בשרות, שהיו ישרים פעם אחת קודם שחטאו כמאמר (קהלת ז, כט) אשר עשה האלקים את האדם ישר ונעשו ישרים עוד פעם לאחר שחטאו ע"י התשובה (עי' ישמח ישראל פר' בראשית אות א), וכל זה נתגלה בצמאונות החושך שהוא הצמאום וההסתר, שע"ז יש חטאים ועונשים וניכר חסד השי"ת על ידי כפרת החטא וסליחתו.

אמנם לבוא לתשובה אמינית, לזכות לכפרת החטא ולהיות ישר כבראשונה, הגה הוא מן הנמנע בלתי מדת הכנעה שהיא עיקר התשובה, כי בלי הכנעה אין התשובה נכונה, דעל הגאווה איתא בספיה"ק **תולדות יעקב יוסף** (פ"י בראשית אות ב) בשם החסיד **מוהר"י יעבץ זי"ע** (אבות 7, 7) שהיא שורש לכל העבירות, ונמצא כי העושה תשובה בעוד בו הגאווה, הוא בנחי' טובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת כלום, אך אם נכנע וטבל לפני מלאכות השי"ת אזי יכול לבוא לתשובה שלימה, ותשובה היא בנחי' כתר שלמעלה מהשגת שכל האדם, שכן איתא בגמ' (יומא פ"ג) אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנקרא (שע"ה נ"ג, ט) וצא לציין גואל ולשבי פשע ביעקב, מה טעם וצא לציין גואל משום דשבי פשע ביעקב, וגאולה היא מבחי' כתר כדאיתא (קהלת יעקב ערך גאל) 'גאל' בא"ת ב"ש בגימטריא 'כתר', ומכח זה נמתקים כל הדינים לחסדים מאין העליון, אמנן כן יהי רצון.

וזוהו פירוש דברי המדרש הנ"ל, 'יחזק נקרא אברהם', ר"ל יחזק שהוא בנחי' לוינים וצמאום, הוא עצמו בחינת אברהם שהוא רחמים וחסדים גמורים ע"י שיודעים שהדין שהוא הצמאום גורם לחסד והוא עצמו חסד, שבזה ממתיקים הדין בשרשו, היינו בשרש החסד שמוצאים בו צמה שיודעים שהוא גורם לחסד, 'דכתיב ואלה תולדות יחזק בן אברהם', היינו כדאיתא בספיה"ק **קול שמחה** (פסקה ז) פי' יחזק שהוא מסטרא דלינא, 'בן אברהם' ומלשון בנין, שגם תולדות של הדין הוא לבנין החסד.

ובזה נוכל לפרש המדר' (ב"ר סג, ה) ויעתר יחזק לה', ר"ל אמר שהיפך את הגזירה ולפוסו כן קריין ליה עתרא דאפיך אידלרא, וכן איתא בגמרא (יבמות סד:.) למה נמשלה תפילתן של לדיקים כעתר מה עתר זה מהפך התבואה ממוקום למקום כך תפילתן של לדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזות למדת רחמנות, היינו כמו שהעתר שמהפך את התבואה הגה התבואה בעלמה אינה משתנית, כך הלדיקים מהפכים מדת הרגזות עלמה למדת רחמנות, היינו שהם מגלים שעלם הדין הוא רחמים, וזהו שהיפך את הגזירה, היינו יחזק שהוא מדת הדין היה מהפך הדין עצמו לרחמים, ע"י הגילוי שעלם הדין במקורו הוא רחמים וחסדים.

ואולי נוכל להרחיב הענין עוד בביאור החסד שבתוך הדין, כי הגה הצמאום שהוא הדין הוא הסתר האור אשר מתוך כך יש אפשרות בעולם לבוא לידי חטא, כי אלמלא הסתרה הכי לא היה שייך לחטוא כמובן, ועי"ז באים עונשים עבור החטא וע"י התשובה נתכפר החטא ומתבטלים העונשים, ומכח זה ניכר גודל חסדי השי"ת, כלשון הוידי' דרבינו נסים כי אי אפשר לו לאדם לבקש על חטא והוא לא חטא ולא יוודע עוז רחמיו אלף בהעבירך חטאות יראיך, נמצא א"כ שדוקא על ידי

תמצית המאמר

הגילוי שעצם הדין במקורו הוא רחמים וחסדים. ויש להרחיב בזה עוד, כי הנה הצמצום שהוא הדין הוא הסתר האור אשר מתוך כך יש אפשרות בעולם לבוא לידי חטא, כי אלמלא ההסתר הרי לא היה שייך לחטוא כמובן, ועי"ז באים עונשים עבור החטא, ועי" התשובה נתכפר החטא ומתבטלים העונשים, ומכח זה ניכר גודל חסדי השי"ת, כלשון הוידוי דרבינו נסים כי אי אפשר לו לאדם לבקש על חטא והוא לא חטא ולא יודע עוז רחמיך אלא בהעבירך חטאות יראיך, נמצא א"כ שדוקא על ידי הצמצום שהוא דין נתודע עוז רחמיו של הקב"ה, כי באמצעות הצמצום נוצרה היכולת להעביר חטאות יראיו ולא יודע עוז רחמיו יתברך אלא בזה.

אמנם לבוא לתשובה אמיתית, לזכות לכפרת החטא ולהיות ישר כבראשונה, הנה הוא מן הנמנע בלתי מדת הכנעה שהיא עיקר התשובה, כי בלי הכנעה אין התשובה נכונה, דעל הגאווה איתא שהיא שורש לכל העבירות, ונמצא כי העושה תשובה בעוד בו הגאווה, הוא מבחי' טובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת כלום, אך אם נכנע ובטל לפני מציאות השי"ת אזי יכול לבוא לתשובה שלימה, ותשובה היא בחי' כתר שלמעלה מהשגת שכל האדם, ולכן איתא בגמ' שגדולה תשובה שמקרבת את הגאולה, כי גם גאולה היא מבחי' כתר כדאיתא 'גאל' בא"ת ב"ש בגימטריא 'כתר', ומכח זה נמתקים כל הדינים לחסדים מאין העליון, אמן כן יהי רצון.

הנה ידוע כי יצחק הוא בחינת גבורות בחי' צמצום ומדת הדין, ונודע כי באמת עיקר תכלית כל כוונת הבריאה מהבורא ב"ה היתה למען גילוי רחמנותו ית"ש, רק שאלמלא הצמצום שהוא בחי' דין היתה כל הבריאה בטילה וחוזרת לאור א"ס ב"ה ולא היו רחמיו יתברך יכולים לבוא מן ההעלם אל הגילוי, ונמצא לפי זה כי עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והצמצום, שבלעדי הדין לא היו הרחמים באים לידי התגלות, ויש ללמוד מכך אשר באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים. וזהו ענין "המתקת הדינים בשורשם" כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, באשר כל החסד בא עי" הצמצום והדין כאמור, הנה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים, וזהו פירוש דברי המדרש 'יצחק נקרא אברהם', ר"ל יצחק שהוא בחי' דינים וצמצום, הוא עצמו בחינת אברהם שהוא רחמים וחסדים גמורים, עי' שיודעים שהדין שהוא הצמצום גורם לחסד והוא עצמו חסד, שבזה ממתקים הדין בשרשו. ולכן נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום כך תפילתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות, כי כמו שהעתר שמהפך את התבואה הנה התבואה בעצמה אינה משתנית, כך הצדיקים מהפכים מדת הרגזנות עצמה למדת רחמנות, היינו שהם מגלים שעצם הדין הוא רחמים, ויצחק שהוא מדת הדין היה מהפך הדין עצמו לרחמים, עי'

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. עיקר תכלית כוונת הבריאה היתה למען גילוי רחמנותו ית"ש, רק שאלמלא הצמצום שהוא בחי' דין היתה כל הבריאה בטילה וחוזרת לאור א"ס ב"ה ולא היו רחמיו יתברך יכולים לבוא מן ההעלם אל הגילוי, לכן היה מוכרח להיות הצמצום לצורך גילוי רחמנות הבורא ית"ש, ונמצא לפי זה כי עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והצמצום, ויש ללמוד מכך אשר באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים.

ב. זהו ענין המתקת הדינים בשורשם שמבואר בכתבי האריז"ל שאין הדין נמתק אלא בשרשו, וביאר הבעש"ט זי"ע כי על ידי שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו, היינו כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, באשר כל החסד בא ע"י הצמצום והדין, כי לולא הצמצום לא היה לו כלים להחזיק האור. הנה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים.

ג. הצמצום שהוא הדין הוא הסתר האור, אשר מתוך כך יש אפשרות בעולם לבוא לידי חטא, כי אלמלא ההסתר הרי לא היה שייך לחטוא כמובן, ועי"ז באים עונשים עבור החטא, וע"י התשובה נתכפר החטא ומתבטלים העונשים, ומכח זה ניכר גודל חסדי השי"ת, נמצא שדוקא על ידי הצמצום שהוא דין נתוודע עוז רחמיו של הקב"ה, כי באמצעות הצמצום נוצרה היכולת להעביר חטאות יראיו ולא יוודע עוז רחמיו יתברך אלא בזה.

ד. אמנם לבוא לתשובה אמיתית, לזכות לכפרת החטא ולהיות ישר כבראשונה, הנה הוא מן הנמנע בלתי מדת הכנעה שהיא עיקר התשובה, כי בלי הכנעה אין התשובה נכונה, דעל הגאווה איתא שהיא שורש לכל העבירות, ונמצא כי העושה תשובה בעוד בו הגאווה, הוא בבחי' טובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת כלום, אך אם נכנע ובטל לפני מציאות השי"ת אזי יכול לבוא לתשובה שלימה.

לקראת שבת מברכים חודש כסלו - פרשת תולדות לנו ונלכה הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה' המאיר את חושך
ההסתרה בעולם וממתיק את הרינים

פרק א - לפני ה' כי בא לשפוט הארץ

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו

הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל ראש ישיבת ראדין, היה ידוע בידענותו המופלאה בכל התורה כולה. הוא נסע פעם עם עגלון לכיוון ראדין, ובדרך עסק במה שאהבה נפשו, לימוד התורה. כיון שלא היו עמו ספרים - חזר על משניות בעל פה. לפתע, כשהיה באמצע סדר נזיקין נעצר במשנה אחת, הוא לא ידע כיצד להמשיך, מילה אחת היתה חסרה לו.

לאחר כמה דקות הם נעצרו ליד איזה קרעצ'מע - אכסניה, בית מלון לעוברים ושבים, רבי משה ירד מהעגלה ורץ כמוצא שלל רב אל בעל הקרעצ'מע, שהיה יהודי, ושאל אותו בקול חפוז: אולי יש לך משניות סדר נזיקין?

"כן" ענה בעל הקרעצ'מע, "במקרה, זהו הכרך היחיד שיש לי מהששה סדרי משנה".

לקח רבי משה את המשניות, וכמו שייכור שמוצא יין, עט על הספר, שינן לעצמו את מה שנשכח ממנו ותיכף ומיד יצא אל הכרכה כדי להמשיך בנסיעה.

בהגיעו לראדין, סיפר לרבו בעל "חפץ חיים" זי"ע את אשר קרהו, ואת פרשת הניסים הגדולים שהמציא לו הקב"ה על ידי בעל הקרעצ'מע היהודי, שהכרך היחיד מששה סדרי משנה שהיה לו, היה סדר נזיקין! שזה בדיוק מה שהיה צריך!

שמע ה"חפץ חיים" את דבריו כשראשו כפוף כדרכו בקודש, והחל ממלמל לעצמו:

"ר' משה, ר' משה. בעולם האמת אין קרעצ'מע! שם - אם באים ויודעים את המשניות אז יודעים, ואם לא יודעים - אף אחד לא יתן לך משניות להסתכל בהם, אף אחד לא יתקן אותך, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!!!"

אוי לנו מיום הדין!

שני מזמורי תהילים הסמוכים זה לזה (קפיטל צו וקפיטל צח והם מעשרה מזמורים של משה רבינו ע"ה) בהם משורר דוד המלך נעים זמירות ישראל 'שיר חדש' על שמחת העולם שתהיה בעת גאולתם של ישראל: בשניהם הוא מסיים בפסוק דומה עם שני שינויים קלים שדורש ביאור בטעם השינוי:

בקפיטל צו הוא מסיים בפסוק: **לְפָנַי ה' פִּי כָּא פִּי כָּא לְשֹׁפֵט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תִּבֵּל בְּצַדֵּק וְעֲמִים בְּאֲמוֹנָתוֹ.**

כולם ישמחו וירננו לפני ה' על כי בא והתגלה בכבודו [וחוזר ואומר שוב] כי בא והתגלה בכבודו בכדי לשפוט את כל יושבי הארץ, והוא ישפוט את יושבי תבל העולם בצדק וביושר ועמים ישפוט באמונתו.

בקפיטל צח הוא מסיים בפסוק: **לְפָנַי ה' פִּי כָּא לְשֹׁפֵט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תִּבֵּל בְּצַדֵּק וְעֲמִים בְּמִישְׁרֵים.** כולם ישמחו וירננו לפני ה' על שבא והתגלה בכבודו לשפוט את כל יושבי הארץ, והוא אכן ישפוט את כל יושבי תבל בצדק וביושר, וכן ישפוט את העמים במשפט ישר [לשלם כל אחד כפי מעשיו]

השאלה הראשונה הנשאלת מאליה היא, מדוע בפסוק הראשון כפל ואמר שני פעמים 'כי בא כי בא'. והשאלה השנייה, מדוע בפסוק הראשון אומר 'ועמים באמונתו' - שהמשפט יהיה על אמונתו. ובפסוק השני אומר 'ועמים במישרים' שהמשפט יהיה על משפט ישר.

על כך אומר הרד"ק **רבי שלמה מקארלין זי"ע** ומיישב את שני הקושיות בחדא מחתא:

כידוע שיש שני זמני גאולה כאמור 'אני ה' בעתה אחישנה' - אם זכו 'אחישנה' - הקב"ה יחיש וימהר את הגאולה, ואם לאו אזי 'בעתה' - יש זמן קבוע שאחריו כבר לא יתכן עוד גלות. כאשר בא תבוא הגאולה באופן של 'כי בא' פעם אחת שהיא אופן של 'אחישנה' - בלי עיכובים, אזי תהיה המשפט במישרים, יהיה משפט קשה לכל אחד ואחד אם הוא התהלך בצדק וביושר בכל דיני התורה, וזה יהיה משפט קשה ביותר, כי מי יאמר זכיתי לבי וטהרתי... אבל אם תהיה הגאולה בעתה - באופן של 'כי בא כי בא' - שבא פעם, וחוזר ובא, ומתעכב הרבה פעמים, אזי תהיה המשפט על עניני אמונה, הקב"ה יבחון את כלל ישראל בכלל, ואת כל אחד ואחד בפרט, איך התחזק באמונה בתוקף הגלות!...

ועל כך הוסיף ואמר עוד: כי על זה אמרו בגמרא שתחילת דינו של אדם הוא 'נשאת ונתת באמונה' **הָאִסְתְּ דִּיר גְּעַמְאִכְסְ אָ גְּעַשְׁעַפְט פּוֹן אַמוֹנָה** - האם עשית לעצמך עסק מעניני האמונה?! האם התבוננת ועסקת בעניני אמונה לדעת מהי אמונה? ואיך להתחזק באמונה?!

ועל משפט זה מתאים ביותר מאמר קדשו של החפץ חיים: **בעולם האמת אין קרעצ'מע! אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!**

כאן בעולם הזה הקב"ה ברוך גוזר ומקיים - הוא אמנם גוזר גזירות של מבחן האמונה [כדלהלן], אבל אינו בא בטרוניא עם בריותיו, ועל כן הוא גם מקיים - הוא נותן קיום וחיזוק ועצה ישרה איך להתחזק באמונה, אבל בשעת המשפט כבר לא נותנים עצות וחיזוקים, וואס מ'ברענגט זיך מיט דאס האט מען - מה שכל אחד מביא אתו זה מה שיש לו, וזה מה שיעמוד לו ביום הדין...

ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם

בפרשתינו נאמר (כו, כח): וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה בני כריח שדה אשר ברכו ה': כ"ק מרן רבינו הגדול ה"ישמח ישראל" זי"ע מפרש את מאמר הכתוב עפ"י דברות קדשו של אביו כ"ק רבינו הזקן מאלכסנדר זי"ע בהיותם במרינבאד לרפואה כאשר יצאו להליכה באויר הצח.

רבינו הזקן זי"ע נהנה מאד מהאוויר הצח והריח הטוב שהיה שם, כאשר הרגיש הקלה בנשימותיו, פתח ואמר: כי אף על פי שנמצאים שם אנשים רעים וחטאים, הם אינם מקלקלים את האויר והריח, וכמו שמזבלים שדה בזבל ואשפות שיש להם ריח רע אעפ"כ הריח מהשדה לא מתקלקל בעצם, וכאשר יעבור ויכלה הריח רע, אז הריח הטוב שבשדה יחזור ויריח. כך הוא הענין החלקי יעקב שבכח איש ישראל, גם כאשר ח"ו האדם חוטא ומטנף את עצמו בזבל ובאשפה הסרוחים, אעפ"כ ריח הקדושה היא הנקודה הפנימית שבקרב לא יתקלקל ולא יגע בה שום שמץ ופגם, וממנה תוצאות חיים שיוכל לחזור בתשובה להריח כבשמים. וזה פירוש ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, כך אמר רבינו האדה"ז זי"ע.

ובזה המשיך ופירש הישמח ישראל את הכתוב "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'", למה לא נתקלקל ריח השדה - יען כי ברכו ה', וברכתו הקדושה של 'ריח בני' לעולם תעמוד. עכדה"ק.

פעם היו בחירות בגליציה, והיו שתי אפשרויות בחירה: א. מפלגה של גויים שונאי ישראל. ב. מפלגה של יהודים משכילים ונאורים. ראשי המשכילים באו אז לבעלזא לקבל את תמיכתו של הרה"ק מהרי"ד זי"ע, אולם הוא סירב לתמוך בהם, ונימק את סירובו: "מהגויים יש לנו ימים טובים, מפרעה - פסח, מאנטיוכוס - חנוכה, מהמן ואחשוורוש - פורים... ואילו מהבריונים של ישראל קיבלנו תשעה באב...".

ומענין לענין באותו ענין:

פעם אחת עשה הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע סיום על מסכת בבא קמא ובא אביו הרה"ק מהרי"ד זי"ע להשתתף בסעודת המצוה שערך. בעת מסיבת הסיום פתח ואמר:

כתיב: 'ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים'. פירוש, שעשו היה עובד בשדה כל היום בעת שיעקב ישב כל היום באהלה של תורה.

פעם אחת עשה יעקב אבינו סיום על איזה מסכת, ובעת שמסיימים מסכת הרי הוא יומא טבא

לרבנים, וערכו סעודה מפוארת לכבודה של תורה, ונתנו בשר ודגים ויין משובח, כיסו את השולחן במפה לבנה והדליקו נרות, כראוי לכבודה של תורה.

והנה באמצע הסיום חזר עשו מן השדה, רואה את השולחן ערוך עם המטעמים, והנרות דולקים, ושאל בתמיהה: מה זה? מה יום מיוחד, הלא לא חודש היום ולא שבת היום, ולמה יושבים ליד שולחן ערוך כמו בשבת ויר"ט?

ענו לו המסובים, שיעקב עשה סיום מסכת על כן שמחים ועושים אותו היום משתה ושמחה ויום טוב.

אמר להם עשו: הן אני מסתובב כל היום בשדה ועובד עבודת פרך, ואף מסכן את חיי לצוד ציד, הכל כדי לזכות בעולם הזה שהוא מנת חלקי, לעומתי יושב יעקב ולומד תורה כל היום בבית המדרש, כדי לזכות בחלקו בעולם הבא. והנה אני רואה אותו כעת יושב ועורך בימות החול סעודה עם בשר ויין! אף אני רוצה בכך! עדיף לי לשבת וללמוד תורה כל היום ויהיה גם לי עולם הזה וגם עולם הבא!

כאשר אמר כן עשה. הוא התיישב בבית המדרש והתחיל ללמוד תורה. הוא התחיל ללמוד מסכת בבא קמא ועל אף שלא בא לו בניקל, התעקש עשו והמשיך בלימודו, עד שהגיע לדרך עז ע"א ששם יש דף רק עם שתי שורות גמרא ורש"י, ותוס' גדול המתפשט כמעט על כל העמוד, כשראה את התוס' הגדול נבהל מאד וחשכו עיניו, סגר מיד את הגמרא ואמר: שיקח לו יעקב את העולם הזה והעולם הבא, אני חוזר לשדה ולצוד חיות ועופות. עכדה"ק. [על כגון דא אמרו חז"ל (פ"ז יט): אפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכים לימוד וכל שכן תורתם, אבל אכמ"ל...].

מה שעשו לא ידע, כי את התוספות הזה כתבו בעלי התוס' ובראשם מהר"ם מרוטנבורג בליילה שקודם הוצאתם להורג על קידוש ה'!.... דַּאס קָען נָאר אַ אַיד! וַיֵּל אַ אַיד בְּלִיבט אַ אַיד!!!

מה שיש לנו ללמוד מזה, שאסור לנו לעצור בעבודת האמונה, גם בסוגיא קשה, סוגיא של שני שורות גמרא, וכולה מקשה של תוספות....

קודם שנבאר את הדברים נסיף עוד, בגודל ערכו הרם של כל איש ישראל באשר הוא, מגדול שבגדולים ועד קטן שבקטנים, כולם אהובים, כולם ברורים חשובים ומקובלים לפני השי"ת עד לאין ערוך, מה שאין הפה יכול להגיד והאוזן לשמוע, כפי הנלמד מהתנא האלוקי רבי אלעזר ברבי שמעון, המכונה [לשיטת התוס' ועוד ראשונים] רבי אלעזר הקליר :

ואביתה תהילה מגלומי גוש... מחסרי שכל... מדלי מעש... והיא תהילתך !!!

את גודל הנחת רוח שיש לרבונו של עולם מחסרי דעת וקטני מעש ועם כל מה שעובר עליהם בפרטות או בכללות, ועם כל זאת הם מתחזקים תמיד באמונה ובטחון, ומחדשים את עצמם בכל

יום לעבודת הבורא ית"ש, את זה אין להקב"ה אפילו לא ממלאכי עליון שרפי מעלה, ואף לא מכל האופנים וחיות הקודש, את הזכות הזאת הנחיל הקב"ה רק לעמו ישראל באהבה...

אבי אבות הפייטנים, גדול מרבן שמו **רבינו אלעזר הקליר ז"ל**, הוא אשר כתב כמעט את כל הפיוטים למוסף של יום הכיפורים. אחד הפיוטים הנוראים שכתב שם, הוא הפיוט "**ובכן לנורא עליהם באימה יעריצו**". פיוט זה מיוסד על פי א"ב כפול, בחרוז הראשון הוא מתאר את השבח הגדול שיש הקב"ה מרבבות מלאכים שרפים וחיות ואופני הקודש, שם הוא מתאר בתוארים מופלגים את גודל יקרת ערך קדושת המלאכים. ובחרוז השני הוא מתאר את השבח שיש להקב"ה מבני ישראל, שם הוא מתאר את ישראל בתוארים נוראים ומושפלים ביותר. כוונת הפייטן לומר, שאף על פי שהשי"ת כבר משובח ומפואר בפי רבי רבבות מלאכים, שרפים וחיות, ואופני הקודש, עם כל זאת הוא בוחר דוקא בשבח שמשבחים אותו בני אדם, זהו כבודו שהוא חפץ בשבח השפלים שנמצאים בעולם הזה במלחמה תמידית עם יצרם הרע, ובכל זאת הם בוחרים בתורה ובמצוות ומשבחים להשי"ת. ואלו הם מקצת מהפיוט הנורא:

א. אֲשֶׁר אֵימַתְךָ: בְּאֶרְאֵלִי אֲמֵן. בְּאֶפְרַיִם אֲמֵץ. בְּכַלּוּלִי קָרַח. בְּכַדְדֵי קִדְחָהּ. וּמוֹרָאךָ עָלֵיהֶם:

א. אתה ה' הגם שפחדך מוטלת: בקרב המלאכים העושים שליחותם באמונה, במלאכים שהם גבורי כח, במלאכים העשויים מערבוב אש וקרח, השרפים העשויים אך ורק אש בוערת, ופחדך מוטל עליהם, והם מעריצים ומקדשים את שמך - ובכל זאת רצית יותר בדברי שבח הנאמרים מבני אדם אשר תבנית גופם עשוי גוש עפר, מהגרים ושוכנים בתחתיות ארץ, מאנשים שפעולותיהם דלות ומעטות, מאנשים שהם עניים במעשים טובים, והנהגתך זו שאתה חפץ בשבח מבני אדם השפלים היא תהלתך ושבחך.

וְאֲבִיתָה תְהַלָּה: מְגֻלּוּמֵי גוֹשׁ. מְגֻרֵי גֵיא. מְדֻלּוּלֵי פַעַל. מְדֻלֵי מַעַשׁ. וְהִיא תְהַלְתֶּךָ:

ב. אֲשֶׁר אֵימַתְךָ: בְּהַמּוֹן מְלֹאכִים. בְּהַלּוֹךְ מַחְנוֹת. בְּעֵד אֱלֹפִים. בְּנֹכַח רַבְבוֹת. וּמוֹרָאךָ עָלֵיהֶם:

ב. אתה ה' הגם אשר פחדך מוטל גם למעלה בריבוי מלאכים רבים בהלוך מחנות גדולות של מלאכים, באסיפה של מלאכים, בקרב רבבות מלאכים המוכיחים גבורתך, ופחדך מוטל עליהם והם מעריצים ומקדישים את שמך.

וְאֲבִיתָה תְהַלָּה: מְזִיו שׁוֹנָה. מְזַהַר פְּכָה. מְחַסְרֵי שְׁכָל. מְחַוְרְשֵׁי רִשְׁעֵי. וְהִיא תְהַלְתֶּךָ:

ובכל זאת רצית יותר בדברי שבח הנאמרים מן האדם שהארת פניו הולך ומשתנה, מן האדם שאור פניו כבה בשעת מיתה, מבני אדם שאין בהם שכל, מבני אדם החושבים מחשבות רעים, והנהגתך זו שאתה חפץ בשבח מבני אדם השפלים - היא תהלתך ושבחך.

ג. אֲשֶׁר אֵימַתְךָ: בְּטַפּוֹחַ עֲרֻבוֹת. בְּטַפּוֹס שְׁחָקִים. בְּיִשְׁרַת עֲרָפֶל. בְּרִיעוֹת מְעוֹנָה. וּמוֹרָאךָ עָלֵיהֶם:

ג. אתה ה' אשר פחדך היא בשמים שמדדת ובראת בטפה, בשמים שהכנת והתקנת, במלאכים השורים בתוך ערפל, בשמים הפרושים כיריעה, ופחדך מוטל עליהם.

וְאֲבִיתָה תְהַלָּה: מִכְתוּמֵי שְׁמֵץ.

ובכל זאת רצית יותר בדברי שבח הנאמרים מבני אדם המוכתמים בחרפת העוונות, מבני אדם שכתמי העוונות - שחטאו בסתר

מִמְמוֹסֵי כְּתָם. מְלֻכּוּדֵי פַח. כְּמוֹסִים וּשְׁמוֹנִים אֲצֵלָם, מִן הַנְּלֻכְדִים בְּרֶשֶׁת הַיֵּצֵר הָרַע, מִבְּנֵי אָדָם מְרִים כְּלַעֲנָה (-עֶשֶׂב מֵר), וְהַנְּהַגְתֶּךָ זֶה שֶׁאַתָּה חִפֵּץ בְּשִׁבְחַ מִבְּנֵי אָדָם הַשְּׁפִלִים, הִיא שִׁבְחֶךָ.

וְכֵן הוּא מִמְשִׁיךְ עַל פִּי סֹדֵר א"ב, וּמוֹסִיף כָּל פַּעַם עוֹד וְעוֹד תּוֹאֵרִי גִנְאֵי נוֹרָאִים עַל יִשְׂרָאֵל:

וְאֶבִּיתָהּ תְּהַלְּתָהּ: מְסֻרְוֵי מַעֲשֵׂה. מְשֻׁבְּעֵי רִגְזָה. מְעֻדְוֵי אֲמָתָה. מְעַמּוֹסֵי כְּטָן. מְקָרוּאֵי אֵין. מְקוֹרְאֵי כְּחֻגְף. מְרַחֲקֵי אֲמָתָה. מְרִיָּקֵי צֶדֶק. מְבֻשָּׂר וְדָם. מְהַבֵּל וְתַהוֹ. מְחַצֵּרֵי יְבֶשֶׁת. מַצַּל עוֹכֵר. וּמַצִּיץ נוֹבֵל. מִמְשָׁלִימֵי נְפֶשׁ. מִמְפָּרִיחֵי רוּחַ. וּמִמְעוֹפְפֵי חַיָּה. וּמִחֲנִיטֵי נְשָׁמָה. וּמוֹצִיאֵי יְחִידָה. וְנִשְׁמָעִים בְּדִין. וּמִתִּים בְּמִשְׁפָּט. וְחַיִּים בְּרַחֲמִים. וְנוֹתְנִים לְךָ פֶּאֶר חַי הָעוֹלָמִים. וְתִפְאָרְתְּךָ עֲלֵיהֶם:

נִרְאָה שְׂרָבִי אֲלַעֲזֵר הַקְּלִיר לֹא חֶסֶךְ כִּאֵן אִף לֹא תּוֹאֵר אֶחָד שֶׁל גִּנְאֵי, אֶת כָּל הַסְּחִי וְהַמְּאוֹס שֶׁרַק יֵשׁ בְּעוֹלָם רַח"ל, אֶת הַכֵּל הַדְּבִיק עַל יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת לְאַחַר שֶׁכָּבַר בְּשַׁחְרִית שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם הַקְּדוּשׁ כְּבַר חִיבֵר פִּיּוֹשׁ מַעִין זֶה, וְאִף יוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁשׁ בְּפִיּוֹשׁ שֶׁמִּתְחִיל גַּם כֵּן בְּלִשׁוֹן זֶה: וְכֵן לְנוֹרָא עֲלֵיהֶם בְּאֵימָה יַעֲרִיצוּ. הוּא גַם כֵּן אוֹמֵר עַל פִּי סֹדֵר א"ב:

אֲשֶׁר אִמְץ תְּהַלְּתָךְ: בְּאֵילֵי שַׁחַק. בְּבִרְקֵי נִגְהָה. בְּגִדּוּדֵי גְבַהָה. בְּדְמוּמֵי דְקָהָה. וְקִדְשֶׁתְּךָ בְּפִיָּהֶם:

וְרַצִּיתָ שְׁבַח: מִהַמּוֹמֵי בְּרִגְשָׁה. וְעוֹרְכֵי שׁוּעָה. זוֹעֲקֵי תַחֲנֻנָה. חוֹכֵי חֲנִינָה. וְהִיא כְּבוֹדְךָ:

וְכֵן הוּא מִמְשִׁיךְ וּמוֹסִיף תּוֹאֵרִים שֶׁל גִּנְאֵי עַל יִשְׂרָאֵל:

מִמְעוֹטֵי יָמִים. נְשׁוּיֵי טוֹבָה. שְׁבֻעֵי רִגְזָה. עֲגוּמֵי נְפֶשׁ. מִשׁוֹקְדֵי דְלְתוֹת. שׁוֹפְכֵי שִׁיחַ. תּוֹבְעֵי סְלִיחָה. תְּאֵבֵי כְּפָרָה. וְהִיא כְּבוֹדְךָ...

וְכֵל זֶה עֲשָׂה לֹא כְּדֵי לְדַבֵּר בְּגִנּוֹתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל ח"ו, הִס מִלְּהַזְכִּיר! אֲלֵא אֲדַרְבְּהָ! לְהִרְאוֹת בְּזֵה אֶת גּוֹדֵל חֵיבַת הַמְּקוֹם עֲלֵיהֶם, כְּדַבְּרֵי סְנִיגוֹרֵן וּמִלִּיצֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִרָה"ק בְּעַל הַ"קְּדוּשָׁת לוי" זי"ע אֲשֶׁר מְבִיא ב' וַיְחִי (ד"ה יְהוּדָה אוּ יְבוּאָר) פִּיּוֹשׁ זֶה, וְכִדְרָכּוֹ בְּקוֹדֶשׁ מִתְּרַגֵּשׁ וּמִתְּלַהֵב עַד מְאֹד, וְלוֹקַח מִזֶּה חִיּוּזֶק עֲצוּם לְחַזֵּק בְּהֶם לְבַת בְּנֵי אָדָם וְז"ל קִדְשׁוֹ:

"שְׂכַל אָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּלִבּוֹ אֲמוּנָה זֹאת, שְׂכּוּדָאֵי אֵין הַקְּב"ה מוֹאֵס ח"ו בְּשׁוּם תְּפִילַת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל... אֲפִילוֹ מִמִּי שֶׁהוּא ח"ו בְּדִיוֹטָא הַתְּחַתּוּנָה... אֲעַפ"כּ מַגִּיעַ מִזֶּה תַעֲנוּג לְהַבּוֹיָת"ש כִּי יִקָּר בְּעֵינָיו מְאֹד דִּיבּוּרֵינוּ "הֵן בְּעַסְקָה תְּהוֹרָה הֵן בְּעַסְקָה הַתְּפִילָה..." וּמִזֶּה נִיכַר "גּוֹדֵל טוֹבוֹ וְאַהֲבַתּוֹ בְּנוֹ יִתְבַרֵּךְ".

זֶה הִיָּה כּוּחוֹ שֶׁל אֲבֵרָהֶם אֲבִינוֹ ע"ה. כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ לִפְנֵינוּ עַל אִף הִיוֹתָם צְדִיקִים גְּדוּלִים וּמְיֻחָדִים יְחוּדִים עֲלִיוֹנִים, גְּבוּהִים וְרַמִּים, אֲבָל לֹא הִיָּה לָהֶם שׁוּם קֶשֶׁר עִם אֲנָשֵׁי דוֹרָם, הֵם לֹא הוֹכִיחוּ אוֹתָם וְאִף לֹא הִתְפַּלְּלוּ עֲלֵיהֶם. כִּי כוֹלָם הָיוּ נְבִזִים וּשְׁפִלִים בְּעֵינֵי עַצְמָם, וְלֹא הֵאֱמִינוּ שִׁישׁ לָהֶם כּוּחוֹת לְפָרֵנֵס כְּבִיכּוֹל אֶת הַקְּב"ה, הֲלֹא כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ שְׁלוֹ וְהוּא וְמִי יֵאֱמֹר לוֹ מִה תַעֲשֶׂה וּמִה תַפְעַל, וּמִה יֵשׁ לָנוּ עוֹד לְהוֹסִיף וּלְתַת לוֹ...?

אבל אברהם אבינו הגם שהיה שפל ונכנע בעיני עצמו כאומרו 'ואנכי עפר ואפר', אבל עם זה היה מגביה לבו בדרכי ה', לעשות חסד עם הבורא ית"ש על דרך שאחז"ל 'ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים' וכן הרבה לעשות כל היום צדקה וחסד עם הבריות, ביודעו שזהו רצון השי"ת. הוא גם היה בעיני עצמו ממועוטי ימים. נְשׁוּי טוֹבָה. שְׂבַעֵי רֶגֶז. עֲגוּמֵי נֶפֶשׁ. מְשׁוֹקְדֵי דְלָתוֹת. ועם כל זאת היה בתורת שופכי שִׁיחַ. תוֹבְעֵי סְלִיחָה. תְּאֵבֵי כִפָּרָה, עליו ועל כל אנשי דורו. וכל זה מתוך אמונה שלמה שזהו רצונו ית' וְהִיא כְבוֹדְךָ!...

וזהו שנאמר בפרשתנו (כו, ה): 'עֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי חֲקוֹתַי מִצֹּתֵי וְתוֹרָתִי' ומפרש הספורנו: עקב אשר שמע אברהם בקולי - בכל אשר צויתיו. וישמור משמרתי - עשה תמיד המשמרת המיוחדת לי, שהיא לגמול חסד, כאומרו (תהלים כה, ז): 'כל אורחות ה' חסד ואמת', ולהורות חטאים בדרך, וזה עשה כאשר קרא בשם ה'...

'הביטו אל אברהם אביכם' - גם אנחנו צריכים ללכת בעקבותיו, לשמור את מצוות ה', ולעסוק בצדקה וחסד עם הקב"ה ועם בריותיו, למרות שלב יודע מרת נפשו, עכ"ז ולמרות כל זאת, הקב"ה חפץ בנו באהבה רבה ואהבת עולם, והוא חפץ חסד - הוא חפץ בנו ובמעשינו, ויש לו נחת רוח מכל דבר שאנו עושים למענו ולמען עולמו וכל בריותיו יהיה מי שיהיה, כי למרות 'אֲשֶׁר אֵימְתָךְ: בְּטַפּוֹחַ עֲרֻבוֹת. בְּטַפּוֹס שְׁחָקִים. בְּיִשְׁרֵת עֲרָפֶל. בְּיִרְיעוֹת מְעוֹנָה. וּמִזְרָאָךְ עֲלִיָּהֶם: עם כל זאת - וְאֶכְיָתָה תְהַלֵּה: מִפְתּוּמֵי שְׁמָץ. מִמְּמוּסֵי כְתָם. מִזְלֵכוּדֵי פַח. מִלְעוֹנֵי מַר. וְהִיא תְהַלְתֶּךָ!... זהו רצונו וזהו כבודו, ואין לך רשות להרהר אחריה.

פנה נא לחטאות ואל אל התלאות!

הגאון רבי ישראל משקלוב זצ"ל בעל "פאת השולחן" - שחי לפני כמאתיים שנה - והיה מגדולי תלמידיו של הגאון מווילנא זצ"ל, עלה לארץ ישראל. בזמנים ההם הנסיעה דרך הים הייתה באוניות מפרש, חודש ימים ארכה ההפלגה בים מאירופה עד לארץ ישראל.

רבי ישראל יחד עם 70 נוסעים נוספים, ביניהם אברכים, בחורים ונערים עלו על האניה בערב ר"ח אלול וקיוו להגיע שלושה ימים לפני ראש השנה לחופי ת"א-יפו. הקבוצה הקדושה הקימה באוניה בית מדרש; מנינים, תפילות, ושיעורי תורה, ההפלגה היתה שקטה והכל קיוו להגיע בהקדם למחוז הפצם.

במוצאי שבת האחרון של השנה, כשהם עדיין מצויים על האוניה, הגיע הזמן לומר סליחות. מנין גדול, בראשותו של רבי ישראל התארגן לומר את הסליחות ברוב עם בחצות הלילה. כשעה לפני חצות, החלה לנשב רוח סערה בלב ים. האוניה החלה להיטלטל בפראות, שבעים הנוסעים היו מצויים בסכנת טביעה מיידית. רבי ישראל משקלוב עם כל הציבור החלו להתפלל ולזעוק, כשהם מנסים לקרוע שערי שמים. הזמן חולף, הרוחות מתחזקות יותר, האוניה בסכנה.

רב החובל הגיע בריצה ופנה לרב: "כבוד הרב, איני יודע מה אוכל לעשות, לא נשאר לנו זמן רב, אנחנו בסכנה גדולה!"

רבי ישראל ראה את המצב, וביקש מכל הקבוצה לעלות מיד אל סיפון האוניה, האוניה מתנדנדת ונוטה על צידה, הים סוער וגועש. המוות ניצב מול העיניים, עומד הרב הקדוש מול הקהל המפוחד ואומר: "איני יודע כמה זמן נשאר לנו לחיות אולי חמש דקות אולי שלוש דקות, אולי עשר דקות, הבה ונגיד כעת וידוי".

המחזה נורא, עומדים כל הנוסעים בשערי המוות וזועקים: "אשמנו, בגדנו" ו"על חטא" בכיות נוראות. ויהפוך המקום לחרדת אלקים. כעבור עשרים וחמש דקות הסתיים הוידוי, והנוסעים עדיין בחיים.

אומר רבי ישראל: "כעת נערוך ידוי למהדריין". הנוסעים משתאים: "מהו וידוי למהדריין?" הסביר הרב: "כל אחד מהקהל יעמוד לפני הציבור ויפרט את חטאיו, ובזכות הבזיון הרב - יזכה לכפרה". הנוסעים, שראו את המוות לעיניהם - הסכימו, ובלבד שיגיעו נקיים וזכים לעולם העליון. החליטו להתחיל עם הצעיר ביותר. חיפשו ומצאו ילד בן 10 בשם חיימ'קה.

"חיימ'קה, אתה מוכן להתוודות?" שאלוהו.

"כן, אני רוצה כפרה" ענה הילד בהשתוקקות.

העמידו את הילד מול כל הנוסעים, ורבי ישראל משקלוב עומד לידו. חיימ'קה ניצב בעיניים מושפלות, מבוייש כולו מול כל הנוסעים, ופורץ בבכי. בוכה הילד על העבירה שבידו וכל הקהל בוכה איתו. רבי ישראל מזרז את הילד להתוודות כדי ששאר הנוסעים יספיקו גם הם להתוודות. והילד, מגמגם בבושה: "שיקרת, אמרתי שקר!" חיימ'קה בוכה וכל הקהל גועה גם בבכי.

רבי ישראל לא נסחף בבכי, והוא שואל בתקיפות: "שיקרת? את מי שיקרת? פרט לנו בדיוק את פרטי המעשה!"

הילד לא העלה בדעתו שיצטרך לתת פירוט מדוייק על מעשיו, אך כיון שעלה - שוב לא ירד. החל הילד מספר:

"אבי הוא הסנדלר של וילנא, והיה יושב בכית המדרש כל היום ולומד תורה, גמרא, ראשונים, אחרונים. יום שלם היה עסוק בסוגיות והיה פותח את חנותו רק שעתיים ביום, מתקן כמה נעליים כדי שיהיה לו לחם לאכול. משפחתי גרה בשכנות עם הגאון מוילנא זצ"ל, כשרק קיר של עץ מפריד בין הבית של הסנדלר לביתו של הגאון מוילנא. אני האח הגדול במשפחה, מתחתי ישנם עוד ארבעה אחים קטנים".

"מידי לילה" המשיך הילד, "בשעה אחת בלילה, כשכולנו היינו שקועים בשינה עמוקה, היה האבא עורך תיקון חצות. כל לילה היה יושב על הארץ, שם אפר על ראשו ואומר תיקון חצות כמו

שיהודי יר"ש אומר. לילה אחד, בעת עריכת התיקון, כשאמא ישבה לידו וסרגה סוודר, שמעה לפתע, מעבר לקיר את הגאון זצ"ל לומד גמרא בניגון משתפך, היתה זו גמרא במסכת שבת לג: וסימנך ל"ג בעומר, את הסיפור הידוע עם רבי שמעון בר יוחאי שהתחבא במערה שתיים עשרה שנה וכו' כשיצא רשבי" וראה וכו' אמר איך מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה? נתן בהם עיניו ונשרפו".

כאשר שמעה אמא את ששת המילים הללו: "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה"! שהגאון קורא את זה עם אנחה וכאב. "אוי, מניחים חיי עולם", וחוזר על זה כמה וכמה פעמים! עשתה חשבון נפש, בעלה הסנדלר סוגר את הגמרא במשך שעתיים ביום, הוא מניח חיי עולם ומתעסק בתפירת נעליים. היא פרצה בבכי ואמרה לאבא: "בבקשה ממך, אל תדאג יותר לפרנסה, מעתה זה יהיה עול הפרנסה עלי ועל צווארי, ואילו אתה, שב בביהמ"ד ותלמד במנוחה..." אבא שמח מאד לשמוע את ההצעה הנדיבה.

למחרת, אחרי תפילת ותיקין, לא חזר הביתה כהרגלו. ראשית, הלך לחנותו, טיפס על הסולם בפתח החנות והוריד את השלט "סנדלריה", הוא סגר את החנות באופן רשמי. לאחר מכן, לקח אבא שתי שקיות: בשקית אחת הניח את כל הנעליים המתוקנות להחזירן לבעליהם, ובשקית השניה נעליים שעדיין לא הספיק לתקן. הוא הסתובב ברחבי וילנא לחלק את הנעליים. סגר את חנות על מנעול ובריא וישב בביהמ"ד באותו יום עד מאוחר בלילה.

היה זה יום חג בביתנו. אבא לומד כל היום תורה, אמא היתה מאושרת, ומצאה לה עבודה בשטיפת רצפות בבתיים שונים. עברו להם שבועיים על מי מנוחות.

בוקר אחד קמנו ללכת לחיידר, ולא מצאנו את הסנדוויץ' הקבוע. אמא, עם דמעות בעיניה, שלחה את הילדים למקום הלימודים ואמרה: "ילדים, תלכו לחיידר, אין לי את הלחם, אני מקוה שבמהלך הבוקר אצליח להביא לכם אוכל לחיידר..." הבוקר חלף ואמא לא הביאה את הלחם. בצהריים שבנו אחי ואני הביתה, האח הקטן בוכה: "אמא, חתיכת לחם", ואמא בוכה מולו, כבר כמה ימים אין לה עבודה, החנווני מסרב לתת בהקפה, אומרת אמא: אל דאגה ילדים, בקרוב אמצא עבודה חדשה, אבל אני מזהירה אתכם בשום אופן אל תספרו לאבא על המצב בבית".

ניחמתי את אמא: "אל תבכי אמא, אני אלך לחיידר, ובעז"ה כשאחזור בשעה חמש נאכל ארוחת ערב, צהריים ובוקר יחד". כשחזרתי בשעה שש בערב, היה נראה הבית כמו בתשעה באב. מוטי הקטן צועק: "אמא, חתיכת לחם", ואמא בוכה, רק שאמא לא תישבר...

לפתע נזכרה אמא: "הרי נותרה לי מהחתונה אבן יקרה על סיכה, לשם מה צריכה אני תכשיטים בעוה"ז?!?!" לקחה את האבן ורצה לחנות התכשיטים שעוד היתה פתוחה, מכרה את האבן וחזרה עם שקית מלאה מטבעות כשהיא מאושרת. מיד קראה לי, לבן הבכור בבית: "חיימ'קה, קח את המטבע הקטנה הזאת, רוץ למאפיה וקנה את הלחם הזול ביותר והישן ביותר שתמצא!".

שבתי הביתה עם כיכר לחם ישנה, אחיי עמדו ממתינים מסביב לשולחן, מוטי הקטן כבר רץ ליטול ידיים. אמא חתכה את הלחם לחמש קוביות מדוייקות, אחד לא יותר מהשני, כל ילד קיבל קוביית לחם, מוטי בלע את הלחם במהירות, וצעק: "אמא, עוד חתיכת לחם", ואמא אומרת לו: "היום אין, אולי מחר..." ראיתי את אכזבתו הגדולה של מוטי, נגמר הלחם...

אמרתי: "אמא אני מוותר לו על הלחם שלי". אך אמא עונה בתקיפות: "בשום אופן לא, אתה צריך לאכול, אני לא רוצה שתלך לישון בלי לאכול". קשה היה לי להתגבר על אכזבתו של מוטי הקטן, ואמרתי מיד: "אבל אני כבר אכלתי היום!..."

"אתה אכלת?" תמחה אמא "איפה אכלת?"

בחיידר אני עונה לה, הבן של הגביר העשיר הביא את הסנדוויץ', ולא מרחו לו ריבה על הכל, ילד מפונק, לא רצה לאכול את הכריך. אמרתי לו שאני מוכן לאכול את הלחם הזה והוא נתן לי בשמחה. שמעה אמא שאכלתי שתי פרוסות ואורו עיניה, "אם אכלת היום שתי פרוסות – אתה יכול לתת למוטי את הלחם שלך!".

"מה אגיד לכם", מספר חיימ'קה, "נתתי את הלחם למוטי, ושבעתי רק מלראות אותו מתענג על הפרוסה השנייה". הקהל מקשיב לסיפור המדהים של הילד הצדיק, ואילו חיימ'קה פורץ בככי: "אבל שיקרתי! שיקרתי את אמא! כלל לא אכלתי בחיידר, זה היה שקר גמור. ידעתי שאמא לא תתן את הלחם שלי למוטי, רק אם אספר שאכלתי, לא יכולתי לעמוד בפיתוי, ריחמתי על אחי הקטן ושיקרתי שאכלתי בחיידר. עתה אני מספר ומתוודה על השקר שלי..."

כל הקהל געה בבכיה, האם זו עבירה או מצוה, אף אחד מהם לא ידע. חיימ'קה סיים את וידויו, אחריו הגיע ילד בן 12 שרצה לעלות ולהתוודות על מעשיו. אמר רבי ישראל משקלוב: "די, יותר אני לא צריך". הוא תפס את חיימ'קה, "בוא הנה, בוא איתי ליד המעקה", כולם עוקבים אחריו במתח, מה הוא רוצה לעשות לו? לזרוק אותו למים כי שיקר? הם מתקרבים למעקה, מתחתיים הים סוער וגועש, האוניה מיטלטלת.

הוא מרים יד אחת כלפי השמים, ואת היד השניה הוא מניח על כתפו של חיימ'קה וצועק:

"רבונו של עולם, היום בלילה כל עם ישראל אומרים בסליחות את הפיוט: 'פנה נא אל התלאות ואל לחטאות', הם אומרים 'רבוש'ע, תפנה בבקשה לתלאות ולצרות וליסורים שעם ישראל עובר ואל לחטאות' – אל תסתכל על החטאים". אבל אני, ישראל שקלובר מבקש ממך: אנא, רבוש'ע, היום בבקשה 'פנה נא לחטאות' – אדרבה! תסתכל על החטאים של הילדים המתוקים שלנו. תסתכל על התלאות, ובזכות זה תוציא אותנו ותציל אותנו ממוות !!!".

בבת אחת נח הים מזעפו, והסערה נפסקה. ויהי לפלא !

כלפי מה הדברים אמורים?

השבוע שוב נחרדו המוני בית ישראל די בכל אתר ואתר, על הבשורה הקשה והמרה על הירצחו של הקדוש הרב צבי קוגן ז"ל הי"ד, עוד קרוב ציבור נלקח מאיתנו בעונינו באופן טרגי ומחריד, שוב נשרף גויל של ספר תורה בפאר הדרו, קדוש וטהור, האותיות הפורחות באויר זועקות לשמים בלב קרוע ומורתח:

"הַבַּט מְשֻׁמֵּים וְרָאָה כִּי הָיִינוּ לְעַג וְקֵלֶס בְּגוֹיִים. נַחֲשָׁכְנוּ בְּצֵאן לְטִבַּח יוֹבֵל. לְהַרְג וּלְאַבֵּד וּלְמַכּוֹת וּלְחַרְפָּה. וּבְכָל זֹאת שְׁמֶךָ לֹא שָׁכַחְנוּ נָא אֶל תְּשֻׁכָּחֵנוּ... חוּסָה ה' עֲלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ וְאֵל תְּטֹשְׁנוּ בְּיַד אֲכַזְרִים. לְמָה יֵאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ נָא אֶלְקִיָּהֶם. לְמַעַן עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד וְאֵל תֵּאָחֵר. אָנָּה שׁוֹב מִחֲרוֹנְךָ וְרַחֵם סְגֻלָּה אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ!!!"

כלל ישראל שוב מרכין את הראש בהכנעה ובאימה, כולם נכנעים ומרגישים את עצמם שהם חוטאים באמונה, ומקבלים על עצמם להתחזק באמונה, אין להם שום שאלות וקושיות, הם מצדיקים עליהם את הדין ואומרים באהבה: "הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָל דִּרְכָיו מִשְׁפָּט אֶל-אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צַדִּיק וְיֵשֶׁר הוּא" - כפירוש רש"י שם: "הכל מצדיקים עליהם את הדין, וכך ראוי וישר להם, צדיק מפי הבריות, וישר הוא וראוי להצדיקו"... ולא זו בלבד אלא שמשעבדים את לבם לאביהם שבשמים, ומקבלים עול מצוותיך עליהם...

אף אנו נאמר בסגנון זה: רבוש"ע ראה את עמך הגוי הזה, אֲלֶעֱס שְׂרִיט נָאר אֱמוּנָה - כולם מבקשי אמונה, כולם מבקשים להתחזק ולהתעצם כאמונתך ויחודך השלם. דורשי יחודך כבבת שמרם... פנה נא לחטאות - לחטאים של עמך ישראל, אשר גם לאחר כאלפיים שנות גלות מצדיקים עליהם את הדין, מתודים ואומרים כי אתה צדיק על כל הבא עלינו, כי אמת עשית ואנחנו הרשענו... ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, וינוח הים מזעפו הגדול... ובישועתך תרום ותגביה קרננו למעלה והושיענו בקרוב למען שמך, ותמהר ותחיש לגאלנו, ותבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו ברחמים גדולים אמך.

לאחר שלמדנו מרבי אלעזר הקליר על הנחת רוח שיש להקב"ה מאתנו, ואביתה תהילה מגלומי גוש... מחסרי שכל... מדלי מעש... והיא תהילתך! נלמד בס"ד בפרק הבא מה אנחנו - מְעוּטֵי יָמִים. נְשׁוּיֵי טוֹבָה. שְׂבֻעֵי רָגֶז. עֲגוּמֵי נֶפֶשׁ. מְשׁוֹקְדֵי דְלִתוּת. ועם כל זאת היה בתורת שופכי שִׁיחַ. תוֹבְעֵי סְלִיחָה. תְּאֵבֵי כִפְרָה... יכולים עוד לעשות את רצון אבינו שבשמים, היושב ומצפה לישראל להחזיש את קץ הגאולה בפרטיות ובכלליות בחסד וברחמים:

פרק ב - המתקת הדינים בשרשם

בפרק זה יבואר על פי משנתו של רבינו זי"ע עומק העניין של 'המתקת הדינים בשרשם' למה, ואיך צריך להמתיקם, איך לגלות את החסד שבתוך הדין ואת האור שבתוך החושך, ואיך להפוך אותם לחסד ורחמים. מה המטרה של כל נסיונות החיים שבאים על האדם הן ברוחניות והן בגשמיות. איך דורשים מהאדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. אף שהדינים הרי בפנימיותם הם חסדים, רק שלעניי בשר נראים כדינים, ואנו מבקשים שיתגלה הצפון והנסתר לעיני בשר, שיראה ויתגלה לעין כל שזה חסדים ורחמים.

זרח בחושך אור לישרים

המאמר השבועי מכ"ק מרן רבינו זי"ע אינו מאמר השווה לכל נפש, אלא ליחידי סגולה בלבד! ולא מבעיא בחלק המעשה שאינו שווה כלל לכל נפש, לא מיניה ולא מקצתיה, אלא אפילו בחלק של הבנה בעלמא - להבין את דברי המאמר, גם זה אינו שווה לכל נפש. רק יחידי סגולה, מיוחסים גדולים, יכולים להבין באפס מה את עומק הדברים.

ברם! אין לך אדם מישראל שאינו מיוחס גדול, כמאמר הכתוב 'ואתם תהיו לי סגולה מכל העמים... וכל אחד מישראל הוא בנן של קדושים - בנם של האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, לכל אחד ואחד מישראל, מיוחד המאמר הגדול... גם בחלק ההבנה וגם - ובעיקר בחלק המעשה...

המאמר הזה [ככל שאר המאמרים] הוא בבחינת 'הוא היה אומר' - זה היה כל מהותו ועצמותו של רבינו זי"ע, כל נשימה ונשימה, כל רעיונותיו, דיבוריו, ומעשיו, היו בבחינה זו. בהם הנהיג את עצמו ואת כל הנלווים אליו, ובכח זה היה פועל ישועות גדולות בקרב ישראל למעלה מדרך הטבע ושכל האנושי.

את הדברים הללו זכיתי לשמוע ממנו עשרות פעמים, גם בשולחנו הטהור וגם בקו"פ, וגם לרבות להבלח"ט כאשר נכנסתי אליו פעם אחת לדבר עמו ביחידות ולאחר כמה שבועות התברר שזה היה הפעם האחרונה קודם הסתלקותו בקטירא לחיי עלמא, שזכיתי לדבר איתו פנים בפנים, ומאז יש לכל אחד את הזכות לשמוע את דבר ה' בכח אתדבקות רוחא ברוחא (עי' מא"ע ישמח לב שבת ב:) כאשר בעל השמועה עומד לנגד עיניו... ובכן, נסורה נא ונראה את המראה הגדול הזה, הבוער כאש עד לב השמים:

רבינו זי"ע פותח את מאמרו הק' באחד מהיסודות הגדולות שהניח הבעש"ט הק' בתורת האמונה, והוא הענין של "המתקת הדינים בשרשם", וכך הוא אומר בלשונו הק':

"וזהו ענין המתקת הדינים בשורשם שמבואר בכתבי האריז"ל שאין הדין נמתק אלא בשרשו, וביאר מרן מוהר"י בעש"ט זצלה"ה זי"ע כי על ידי שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו עכד"ק, היינו כשמביט בעומק הדין ורואה שיש בו שורש חסד, באשר כל החסד בא ע"י הצמצום והדין כאמור, הנה בזה נמתק הדין ונעשה רחמים וחסדים גמורים, כמאמר דוד המלך ע"ה

זרח בחושך אור לישרים, ר"ל אם מתכוננים ומאמינים כי 'זרח בחושך', היינו שאפילו בחושך שהוא בחי' דין ישנו זריחה שהוא רחמים, אזי נהפך הכל לרחמים גמורים, ונעשה 'אור לישרים', בחינת חסד שנקרא אור"

להבנת עומק הענין נקדים תחילה בדברי האריז"ל שאמר: "שאיך הדין נמתק אלא בשרשו" - כי כמו שכדור משכך כאבים כשמו כן הוא, הוא רק משכך את הכאבים של המחלה ואינו מרפא את המחלה עצמה שהיא סיבת הכאב, וכל עוד ששורש הכאב אינו מטופל כראוי ישובו הכאבים והיסורים עד אשר יטופל ויוסר שורש המחלה, כמו כן אי אפשר להמתיק את הדינים ששורה על היחיד או על הכלל רח"ל, אלא אם כן ממתיקים אותם בשורשם!

כלומר, יש אופן של המתקת הדין בטיפול מקומי שאינו אלא הרגעה בלבד, כמו למשל אדם שנמצא בעת צרה רח"ל ודעתו מטורפת עליו [או בדכאון רח"ל] ולבו בל עמו, ער קען נישט קומען צו זיך... ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח טובה ושמחה, והוא נרגע קצת, באופן שאולי יועיל לו לעוד כמה שעות לאחר שהמנגן יפסיק לנגן, אבל לא לזמן מרובה, כי כל עוד שסיבת הצרה מצויה יחזור המצב לקדמותו עד אשר יסולק הסיבה לגמרי.

כמו כן ממש הוא כל ענין המתקת הדינים, אם אין ממתיקים אותם בשרשם ומסלקים לגמרי את הדין, הרי הדין נמצא, גם אם ישתיקו אותם לזמן מה, כל התוצאות של הדין ימשיכו לפעול עוד ועוד רח"ל, עד אשר יומתק הדין בשורשו ואז יסולק הדין לגמרי מכל וכל.

והשאלה זועקת מאליה: איך אם כן ממתיקים את הדינים בשרשם?

על כך מגלה מרן הבעש"ט הק' זי"ע סוד גדול ונורא, שאת הדינים אי אפשר להמתיקם אלא מתוך התכוננות באמונה שלמה בעומק הדין שבאמת אין שם דין כלל, ובלשונו הק': "כי על ידי שימצא בדין שורש חסד אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שמצא בו"...

את עומק כוונת הדברים מבאר רבינו על פי דברי האריז"ל, ותחילה לראש הוא מבאר את ענין הדין הכללי שהיה בבריאת העולם:

כי הנה תכלית כל הבריאה היתה כדי להטיב עם הבריות, כי מדרך הטוב להטיב, ואם אין מי שיקבל רחמיו וחסדיו איך יקרא רחום וחנון, אך מכיון שהקב"ה הוא אור אין סוף ב"ה, והוא בלתי בעל גבול ותכלית, נמצא שהשפעת טובו וחסדו הוא גם כן בלי גבול ותכלית, ובאופן כזה הרי לא היו הבריות יכולים לקבל את טובתו, כי אין להם כלים במה לקבל את ריבוי הטובה.

משל למה הדבר דומה, לאדם שיש לו חבית גדולה של מים, אבל אין לו כוס במה לשתות, שאז אין לו שום הנאה מכל החבית מים, אבל אם יש לו כוס, אף שהכוס מצומצם ואינו יכול להכיל אלא מעט מן המים שבחבית, אבל לולא כוס זה לא היה לו כלום, ודוקא מתוך הצמצום שיש בכוס לעומת החבית משם יוכל לקבל חיותו.

וזהו הענין מה שברא הקב"ה את העולם כרוב טובו וחסדו על ידי צמצומים רבים, שצמצום הקב"ה כביכול את אורו הגדול כפי השיעור שיוכלו הנבראים לקבל את אורו והשפעת טובו וחסדו. ולכן נברא העולם על ידי שיתוף של מדת הדין עם מדת הרחמים, כיון שמדת הדין מצמצם את הרחמים והחסד שלא ירד יותר מכפי הכח שהמקבל יכול לקבל. כיון שכן, **נמצא שעל פי האמת לאמיתו הדין בשורשו אינו דין אלא חסד גדול מאד**, כי לולא הדין היה העולם בטל ומבוטל מריבוי החסד, אבל על ידי שהדין מצמצם את החסד כפי הכלים הראויים לקבל את החסד, ורק בכח הדין והצמצום נברא העולם, ובכח זה מתקיים העולם, נמצא שהדין והצמצום הוא הוא החסד האמיתי - והוא הגורם לחסד שיבוא ויתקיים. וכך כותב רבינו בלשונו הק':

"ונמצא לפי זה כי עיקר הגורם להתגלות הרחמנות של השי"ת היה הדין והצמצום, שכן בלעדי הדין לא היו הרחמים באים לידי התגלות, ויש ללמוד מכך אשר באמת הדין עצמו הוא ג"כ רחמים גמורים, שהרי הוא הגורם את הרחמים"... וכמו שכתב הרה"ק מאפטא בעל אוהב ישראל זצלה"ה זי"ע על הכתוב 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך', ר"ל במדת יראה שהיא בחינת 'צפון' לצד שמאל, במדה זו עצמה צפון וגנוז וטמון רב טוב וחסד, עכ"ל קדשו דברים יקרים מפז".

כיון שהאדם הוא עולם קטן - הרי כמו שבריאת העולם וקיומו הוא רק מכח הצמצום שהוא מצד מדת הדין שבשורשו הוא חסד, כך הוא בריאת ומציאות קיומו וחיותו של האדם. כאשר הקב"ה רוצה להשפיע לאדם את טובו וחסדו הגדול, צריך שיהיה לאדם איזה בחינה של דין וצמצום, שבמבט חיצוני הוא נראה כדין גמור רח"ל שאין בו שום טוב וחסד, אבל במבט פנימי ואמיתי, הוא עצם החסד והטוב, כי לולא צמצום זה אין לו את הכלים לקבל את הטוב והחסד שהקב"ה רוצה להשפיע עליו, ואז באמת לא יהיה לא כלום! ער וועט בלייבן מיט גארנישט!, ורק על ידם הוא זוכה לכלים אמיתיים שיכילו את כל הטוב שהקב"ה רוצה להשפיע לו, וגם יתקיימו ויתרבו אצלו.

ומה הם הכלים שבאים לצמצם את ריבוי ההשפעה במדה ובגבול כפי שיוכל המקבל לקבל?

אלו הם **נסיונות החיים!!!** שבכל יום ויום בכל שעה ושעה ובכל רגע ורגע! כל הנסיונות שבאים על האדם הן ברוחניות והן בגשמיות, החושך הגשמי בכל מה שנוגע לענין בני חיי ומזוני, והחושך הרוחני בעבודת ה' כאשר הכל הולך קשה, וגם בכל פעם שרוצים ומשתדלים להתעלות באים נסיונות קשים, ולפעמים גם נופלים בהם, או כל גירווי ופיתויי היצה"ר בתאוות עוה"ז, עד כי כשל כח הסבל - מ' האט שוין גישט קיין כח.... הם הם הכלים שעל ידם נעשה האדם ראוי ומוכשר לקבל את כל ההשפעה שהקב"ה רוצה להשפיע לו בטובו ובחסדו הגדול!!!.

זהו הסוד שלמדו חז"ל (שבת עז:) מברייתו של עולם 'ויהי ערב ויהי בקר': ברישא חשוכא והדר נהורא - תמיד לפני האור יש חושך, פעם החושך מעורב עם קצת אור, ופעם הוא חושך חשוך, ופעם הוא 'וימש חושך' - חושך שאפשר למשש אותו ביד, אבל 'קץ שם לחושך' - תמיד יש קץ וסוף לחושך

ויהי אור - ס' ווערט לעכטיג... ואין אנו יודעים את סיבת אורך ועוצם החושך, פעם בכה ופעם בכה, כל אלו הם מכבשונו של עולם ואין לנו רשות להרהר אחריהם, בהדי כבשי דרחמנא למה לך! אלא צריך להתחזק ולהאמין באמונה שלמה כי הכל הוא מאתו יתברך, וכיון שהקב"ה הוא תכלית הטוב, הרי שבדאי הכל הוא לטובה, והם הם מבחן האמונה התמידת שכל אדם עובר בתקופת חייו.

לפעמים באים הנסיונות קודם השפעת השפע והאור, כדוגמת המעשה בגמ' (ברכות ס:) על רבי עקיבא שרכב על החמור בחושך הלילה בתוך היער עם נר דולק ותרנגול, ובא הרוח וכיבה את הנר והחמור והתרנגול מתו, ועל כולם אמר רבי עקיבא, כל מה דעביד רחמנא לטב הוא דעביד, ורק כאור בוקר נודע לו שכל זה היה הקדמה לנס ההצלה שהיה לו בזכות זה. הנה כאן בא הגבורה קודם חסד, אבל לאחר מעשה התברר שהגבורה הוא באמת חסד גדול, אלא שהתלכש בלבוש של גבורה... והנסיון בזה הוא כמו שמבאר המהר"ל (בחייושי אגדות שם ובנתיב העבודה, נתיב היסורים ונתיב הבטחון):

"מפני שכל משפט ודין שבא על האדם הוא מצד הטוב, וכאשר בא דבר מה על האדם שהוא נראה רע, והוא בוטח בהשי"ת, שמכוון רק אל טובתו, אז השי"ת מהפך אותה לטובה מצד מה שבטח בו ית".

לפעמים באים הנסיונות עם ריבוי ההשפעה כאחד, אלא שהם באים ביחד עם גבורה, כדוגמת המעשה בגמ' (תענית כג.) בחוני המעגל שחג עוגה ועמד בתוכה, וביקש על גשם. התחילו לירד בזעף, אמר, לא כך שאלתי אלא גשמי ברכה ונדבה, והתחילו לירד בנחת. הרה"ק בעל ה'מאור עינים' ז"ע תמה ושואל על כך (פ' נח ד"ה ויאמר ה'): מאחר שרצה הקב"ה לעשות רצון צדיק, למה לא התחילו הגשמים לרדת מיד בנחת? ומתרץ: "כי קודם ביאת שום טובה לעולם [או לאדם] צריך לצמצום הבא מצד הגבורה, בכדי שיוכלו לקבל אח"כ את הטובה, לכן באו הגשמים עם הגבורה כאחד"

כלומר, חוני המעגל לא התפלל ואמר לא 'את זה' בקשתי, אלא אמר 'לא כך' בקשתי, והחילוק ביניהם רב מאד, כי 'לא את זה' פירושו, שדבר זה אינו טוב כלל, והסר ממני את המות הזה, כי לא ביקשתי דבר שאינו טוב. ואילו 'לא כך' פירושו, שהוא בעצם טוב וחסד, אבל לא כך - לא באופן הזה, וכיון שאני מאמין שאתה רוצה רק בטובתי, על כן אני מבקש שתתן לי את ההשפעה הזאת שאתה נותן לי, אבל באופן שאוכל לקבל את הטובה.

והנפקא מינה ביניהם הוא לענין הנסיונות, שלפעמים הנסיון הוא בדבר הנראה רע בתכלית, כדוגמת חולי ומכאוב רח"ל, או שום צער ועגמת נפש ברוחניות או בגשמיות או בשניהם כאחד רח"ל, ואז צריך להתגבר מאד במדת האמונה והבטחון, שהכל הוא לטובה, ורוב טוב צפון בה, ובכוח הבטחון זוכים לקבלת הטובה באמת, ורואים איך שכל הרעה היה הכנה לסיבת הטובה... ולפעמים הנסיון הוא עם הטוב בעצמו, לבחון את האדם איך הוא מקבל את הטובה, האם זה מביאו להכנעה ודביקות עם הבוית"ש או שמא ח"ו לגאות והתנשאות של 'וישמן ישרון ויבעט', בהרגשה של כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה וכיו"ב, או שהוא משתמש עם טובתו להרע, כדוגמת עושר שמור לבעליו לרעתו ח"ו.

הצד השווה שבכל הנסיונות הוא: שצריך לבטוח ולהאמין בה' שכולם לטובה, מ' מיינט נישט גארנישט שלעכט ח"ו, אין המטרה של הנסיונות להרע ולהשפיל את האדם, הם מלהזכיר! אלא להיפך, להטיב ולהגביה ולרומם את האדם...

הרה"ק רבי שלומקה זווילער זי"ע אמר בקדשו לאחד שהתאונן לפניו על כמה הרפתקאות ונסיונות קשות שעוברים עליו: **די נסיונות זענען נאר די רעשט - הנסיונות הם רק העודף שהעשיר מבקש מהעני, שכלל שהוא מבקש יותר כך מבין העני שהנתינה תהיה גדולה ביותר, אם הוא מבקש ממנו מטבע של חמש שקלים, הוא מבין שהוא רוצה לתת לו מטבע של עשר שקלים, ואם הוא מבקש חמישים, סימן שרוצה לתת מאה, וכן הלאה, האם יעסע העני על כך שהעשיר לוקח את ממונו או שיודה לו ויברך אותו? וכך המשיך אותו צדיק ואמר: **און דער וואס האט נישט קיין נסיונות איז ווייל דער אייבישטער האט נישט מיט איהם קיין געשעפט - מי שאין לו נסיונות הוא בגלל שאין להקב"ה עסק עמו!...****

רבינו מוסיף עוד: שאפילו אם האדם נכשל ח"ו באיזה חטא, גם זו לטובה, וזלה"ק:

"כי הנה הצמצום שהוא הדין הוא הסתר האור אשר מתוך כך יש אפשרות בעולם לבוא לידי חטא, כי אלמלא ההסתר הרי לא היה שייך לחטוא כמובן, ועי"ז באים עונשים עבור החטא, וע"י התשובה נתכפר החטא ומתבטלים העונשים, ומכח זה ניכר גודל חסדי השי"ת, כלשון הוידוי דרבינו נסים כי אי אפשר לו לאדם לבקש על חטא והוא לא חטא ולא יודע עוז רחמיך אלא בהעבירך חטאות יראיך, נמצא א"כ שדוקא על ידי הצמצום שהוא דין נתוודע עוז רחמיו של הקב"ה, כי באמצעות הצמצום נוצרה היכולת להעביר חטאות יראיו ולא יודע עוז רחמיו יתברך אלא בזה"

ענין זה הוא עמוק עד מאד ואין כאן המקום להאריך בזה, אך די בכך להשתומם מול המראה הגדול איך שאפשר למצוא את הטוב והחסד בתוך הדין, אפילו במקום שפל כזה, [ואוי לו לאדם שצריך להגיע להתקרבות להשי"ת עי"ז, אבל כיון שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, צריכים לדעת גם את זה, ודי למבין].

ומשום כך הורו לנו חז"ל (ברכות נד): **חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ואמרו שם גמ', שצריך לקבלם בשמחה, ולברך עליהם בשמחה כמו שמברך על הטובה. לכאורה יפלא! איך דורשים דבר כזה מהאדם, כאשר מכים אותו ומכאיבים לו והוא צריך עוד לשיר ולרקוד עבורם!?**

ברם זו שאלה רק למי שאינו יודע בטיב הקידושין של הנסיונות, ורואה בהם רק רע כל היום, אבל המתחזק באמת באמונה ובבטחון, יודע שאכן כן הוא, הנסיונות הם צינור ההמשכה של השפעת החסד והרחמים, במדה ובמשקל שאכן יהיה בהם רק טוב כראוי וכנכון, זוכה ורואה בישועתו הגדולה, וזהו שכתב רבינו:

"זרח בחושך אור לישרים, ר"ל אם מתבוננים ומאמינים כי 'זרח בחושך', היינו

שאפילו בחושך שהוא בחינת דין ישנו זריחה שהוא רחמים, אזי נהפך הכל לרחמים
גמורים, ונעשה 'אור לישרים', בחינת חסד שנקרא אור".

רעין זה עמוק מאד, ואינו קל להשגה, בסיום המאמר - בחלק של 'התעוררות לקריאת הפרשה'
נביא מעט על 'עצתו אמונה' איך אפשר לבוא למדרגה זו בכח סגולת קריאת הפרשה את הזמן.

להמחשת הבחינה של 'אור לישרים' נביא מעשה רב שכבר הבאנו בעבר וראוי לחזור על זה
תמיד, כפי שכבר העידו לפני כמה וכמה אנשים שזה הביא מרגוע ללבם:

הרה"ח ר' גד'ל אייזנר ז"ל פגש פעם לאחר סיום מלחמת העולם את אחד ממכריו שהיה גם
שכנו בפולין שלפני השואה, ההוא היה נראה ל"ע כגוי גמור, ברגע הראשון אפילו לא זיהה אותו ר'
גד'ל, עד שהלה הרים את קולו: ר' גד'ל! די דערקענסט מיר נישט? די מלחמה האט דיר אין גאנצן
פאר שוואכאט? - האם אינך מכיר אותי, האם המלחמה החלישה לגמרי את חושךך?.

ר' גד'ל הביט בו ומיד נזכר בו, ועמד למולו פעור פה, מה קרה איתך? שאל אותו, ווי האסטו אוועק
געווארפט דיין יידישקייט מיט די חסידישקייט?! היכן זרקת את היהדות ואת החסידות שלך?!

השיב לו הלה, די האסט פאר מיר זעקס מיליון תשובות אויף מיין זעקס מיליון שאלות? - האם
יש לך שש מיליון תשובות לשש מיליון שאלות שיש לי?

השיב לו ר' גד'ל בשאלה: האם אתה זוכר את שכנינו האברך שנפטר ל"ע צעיר לימים והשאיר
אחריו אלמנה ויתומים רכים רח"ל? בודאי שאני זוכר, השיב, עס ליגט מיר גוט און די ביינער - זה
מונח לי טוב בעצמות!

שאל ר' גד'ל, מה שאלת אז כשזה קרה?!

השיב לו, כלום! ידעתי שהוא קיבל דום לב, וזה קורה, ואין מה לעשות...

אמר לו ר' גד'ל, לי כן היה אז שאלה, על מה ולמה זה קרה? אברך יקר ערך, בעל משפחה עם
ילדים, בן להורים מבוגרים, אח לאחים ואחיות, פתאום לעזוב את כולם אומללים, דוויים ובוכים?
מה חרי האף הגדול הזה?!

בקשתי תשובה, לא שלותי ולא נחתי, עד שלמדתי את הפסוק (דברים לב, ד): הַצּוּר תָּמִים פְּעֻלוֹ כִּי
כָּל דַּרְכָּיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא.

הגעתי למסקנה שראשי הקטן לא אמור להכיל ולהבין את האור אין סוף ברוך הוא, האמנתי
בו באמונה פשוטה, שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל
המעשים, והוא יודע מה הוא עושה. וכל מה שהוא עושה הוא הטוב ביותר בשבילנו... ומאז לא
היו לי יותר שום שאלות!... את כל השאלות תירצתי עם אותו תירוץ, עד שהגעתי למצב - איך
האב שוין נישט קיין שאלות! לא שיש לי תשובות, אלא אין לי שאלות כלל! ועם זה אני חי את

כל חי. אתה השארת את השאלה הראשונה שלך לטבע ומקרה, שאין זה תירוץ כלל וכלל, כי גם הטבע הוא בריאה של הקב"ה, ואין שום מקרה בעולם כלל... ומזה נצמח לך שש מיליון שאלות! והגעת למה שהגעת!

דבריו של ר' גדל עשו עליו רושם, והדברים נכנסו בו כארס של עכנאי, והוא חזר ליהדותו בתקפו ותפארתו כאז מקדם, ואף ביתר שאת!.

לימים כאשר ישב פעם בסעודת מרעים, שאל אותו לפתע אחד המסובים: ר' גדל, איך נשארת באמונתך הטהורה והשלמה לאחר כל המאורעות הקשות שעברו עליך?!

מיד קם ר' גדל ממקומו והניח את ידו על אחד הבקבוקים שעמד שם, ותוך כדי שהוא מכסה את ראש הבקבוק שאל בקול: האם יש פקק על הבקבוק או לא?

כל המסובים השיבו שאינם יודעים, היה שם אחד שהשיב בבטחון רב **יש שם פקק!** מנין לך? שאל ר' גדל, השיב לו: כי לפני שהנחת את ידך על הבקבוק ראיתי שיש שם פקק.

אתם שומעים את דבריו אמר ר' גדל למסובים, כאשר הבקבוק כבר מכוסה אי אפשר בשום אופן לדעת אם יש פקק או אין, אבל מי שראה קודם יודע טוב מאד מה יש שם.

כך הוא תורת האמונה המשיך ואמר: **בשעת ההסתרה כבר מאוחר ללמוד את האמונה, ולראות את הקב"ה בתוך ההסתרה, אבל מי שחי את האמונה קודם ההסתרה, יכול לעבור את מעבר יבוק בלי שום מכשול, כי בכל פסיעה ופסיעה הוא מרגיש איך שהקב"ה הולך איתו יד ביד! גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי...**

נסיים את מאמרינו בהעמדת דברים על דיוקם.

בכח גדולת ימינך תתיר צרורה

הרה"ק בעל 'עטרת יהושע' מזדקק זי"ע פירש את כוונת התפילה: **'אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה'**. כי הנה כל הדינים הרי בפנימיותם הם חסדים, רק שלעיני בשר נראים כדינים, ואנו מבקשים שיתגלה הצפון והנסתר לעיני בשר, שיראה ויתגלה לעין כל שזוה חסדים ורחמים. וזה הפירוש **אנא בכח** שהגבורה המכונה בשם כח שנמצאת בגדולת ימינך, ימין רומז לחסד, **תתיר צרורה**, שהקב"ה יתיר ויגלה מה שצפון בה לעיני כל.

דעת לנבון נקל! כי כל הענין של קבלת הרעה והיסורים באהבה הוא עבודה פרטית של כל אדם מצד האמונה, **אָפּער שױיגען אויף צער הַשְׁכִּינָה וְצָרוֹת הַפֶּלֶל טָאר מֶעַן גִּישַׁט - לְשִׁתֵּק עַל צְעַר הַשְׁכִּינָה וְצָרוֹת הַפֶּלֶל אָסור פֶּה־חֵלֵט!** אמנם צריך לזכור תמיד את המורא גדול זו גילוי שכינה - להאמין באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם והכל הוא בגזירת עליון בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, אבל אי אפשר - ואסור להתאכזר ח"ו ולשתוק אפילו לא לרגע אחד מלזעוק ולהריע:

עלי מקדש אשר חולל, עלי מחרפי א-ל המשפילים בגאווה ובזז כבוד שמיים וכבוד התורה, עלי כבודם של ישראל הנתונים למשל ולשנינה, ללעג ולקלס, על כל אחינו בית ישראל הנתונים בצרה בגשמיות או ברוחניות או בשניהם כאחד וכו' וכו', על כל אלה ועוד, על אלה חשכו עינינו על הר ציון ששמים, ועל חללי בת עמי ואובדן מולדתי אנו צריכים יום ולילה לשפוך לב כמים נוכח פני ה', עד ירא ה' וירחם...

את זה יש לנו ללמוד מתוך מעשה רב ונורא מאד המובא בספר **שער יששכר** (אגדתא דפסחא אות מה, ובספר אוצר הסיפורים ח"א אות ג) ואלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו, **מעשה זה הוא בעתו ובזמנו לשבת זו ערב ראש חודש כסלו הבעל"ט**, ומעשה שהיה כך היה:

פעם אחת חשקה נפשו של הרה"ק **רבי דוד פורקעס זי"ע** מבני היכלא קדישא של הבעש"ט הק' זי"ע לנסוע לארץ הקדושה, ונסע קודם לרבו הבעש"ט הק' לבקש ממנו שיסכים על נסיעתו. השיב לו הבעש"ט הק' שמסכים שיסע, **"נָאָר זָעָה דוּד, זָאָלְסְט זײַךְ נִישְׁט פֿאַנאַרײַשען" ראה נא שלא תעשה שטויות! וברכו לשלום, וילך רבי דוד לדרכו.**

ויהי בדרך נעמדה הספינה אצל אי אחד על פרק זמן קצר. רבי דוד ירד מהספינה, בחשבו, אולי ימצא כאן איזה יהודי להתפלל אצלו. אך כאשר ירד ושאל מהאנשים אשר עמו האם דרים יהודים באי הזה, השיבו לו כי אין האי הזה מקום ישוב כלל, ולא דר כאן איש.

פתאום בא לפניו איש יהודי זקן, נשוא פנים ויפה תואר, ושאל אותו 'האתה הוא ר' דוד פורקעס?' השיב לו הן. חזר ושאלו 'מה אתה מבקש כאן?' השיב רבי דוד, אני מבקש איזה בית ליכנס להתפלל בה, אמר לו הזקן בא עמי החדרה, שם תמצא מקום מרווח להתפלל, הלך ר' דוד עם הזקן להתפלל בביתו.

אחר התפילה הגיש הזקן לפניו סעודה רחבה, כסעודת שלמה בשעתו, תוך כדי כך הוא נכנס איתו לשיחה, הוא התעניין ושאל לשלום אחינו בני ישראל בגולה, האם הם בריאים? רבי דוד השיבו: **"השי"ת פֿאַרְלֶאזט זײַ נִישְׁט!"** - השי"ת אינו מניחם, כלומר הוא דואג להם! [הנוסח בשער יששכר **"נָאָט אײַז אַ פֿאַטֶער"**].

חזר הזקן ושאלו: האם יש להם פרנסה, ורבי דוד השיב כנ"ל. עוד שאלו הזקן על אופן קיומם ומעמדם בקשיי עול הגלות, מהשונאים העומדים עליהם לכלותם ח"ו? והשיב רבי דוד **"השי"ת נוקם את נקמתם ומושיע להם מכל צריהם!"**.

כך שאלו הזקן על כל פרט ופרט מתהלכות בני ישראל בארצות פזוריהם, ור' דוד משיבו על כל שאלה 'הכל בסדר גמור' - **"השי"ת פֿאַרְלֶאזט זײַ נִישְׁט"**.

כשגמר דיבורו אמר לו הזקן 'הנה זמן הנסיעה ממשמש ובא, וצריך אתה ליסע לדרכך, בא ונלך להספינה', והזקן נפרד ממנו בכרכה.

ויהי בהיותו על אם הדרך, נתוודע לו לרבי דוד שספינה זו שהוא יושב בה נוסעת בחזרה אל ארצו ומולדתו, כי הספינה שהיה צריך לנסוע עמה כבר הלכה לה לדרכה, וספינה זו עושה את דרכה בחזרה מארץ הקודש. כמובן שצער גדלה עד מאוד, ונעמד משתומם כשעה חדא.

בעמדו כך נבוך ברעיוניו התחיל להתבונן בפרטי נסיעתו, ופגישתו את הזקן על האי הנידח ההוא. הוא התחיל להבין כי כל הענין הוא פלאי, שהלא אמרו לו על אותו מקום שהוא נקי מכל תושב, אם כן מהיכן הגיעו לשם הזקן וביתו? יותר מכך התפלא, מאין ידע הזקן ששמו דוד? גם על עצמו היה תמה, מדוע לא עלתה אז במחשבתו לשאול את הזקן על עצמו, מי הוא זה, ומאין הוא בא?

מכל אלו התמיהות הסיק רבי דוד בדעתו, שבודאי אין זה דבר פשוט, וגמר אומר, כי כאשר יבוא אל ביתו יסע תיכף להבעש"ט הק' כדי להתוודע ממנו פשר דבר.

ויהי כאשר אך דרכו רגליו על מפתן הבית של הבעש"ט הק', עוד בטרם שהספיק להוציא דבר מפיו, נענה הבעש"ט הק' ואמר לו: "איי דוד דוד, איך האב דאך דיר געזאגט אז דו זאלסט זיך נישט באנארישען - הרי הזהרתך שלא תעשה שטויות!" שאל אותו הרה"ק ר' דוד, וכי מה פשעי וחטאתי?

ענה לו הבעש"ט הק': "תדע שבכל ראש חודש נכנס אברהם אבינו ע"ה לפני הקב"ה ושואל אותו על בניו מהם הם עושים בגולה, והשי"ת משיבו תמיד, אל תדאג עליהם, כי עין השגחת עליהם תמיד בכל פרט ופרט, ובכל צרתם לו צר, ואף בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם ח"ו, ואני זוכר להם את בריתי אשר כרתי אתך.

גם בזה הראש חודש נכנס אברהם אבינו לפני הקב"ה ושאל אותו כנ"ל, הקב"ה השיבו ג"כ כנ"ל, אבל אברהם אבינו לא קיבל את תשובת הקב"ה, ולא נכנסה בלבו, ונעשה רעש גדול בפמליא של מעלה. אמר לו השי"ת, הנה כעת נוסע דוד עבדי לארה"ק, לך נא ושאל אותו, או אז תראה שגם הוא יאמר לך שאני עוזר להם בכל עת ובכל שעה.

בכך ידוע תדע, שהזקן הזה היה אברהם אבינו שהלך לשאול אותך כאשר אמר לו השי"ת, ואתה הסכלת עשו, כי פייסת אותו והנחת את דעתו שמצב ישראל בגלותם אינו רע כל כך, לא כך היית צריך לומר, אדרבה 'דו האסט געדארפט שרייען געוואלד' היית צריך לצעוק מרה, כי הצרות גברו מאוד ורבו למעלה ראש, עד כי כשל כח הסבל מרוב התלאות והצרות אשר מצאתם בכל פרט ופרט. והשי"ת יחוש וימהר לגאלנו מכל צרותינו וישלח לנו הגואל צב"א.

לסיכום הפרק: אין הדין נמתק אלא בשורשו, והוא על ידי שימצא בתוך הדין את שורש החסד, כלומר שיאמין שבתוך הדין והצמצום מסתתר חסד עליון, ועל ידי זה מהפך הכל לחסד ורחמים. וכמו שצמצום האור אין סוף ברוך הוא הוא סיבת הבריאה וקיומו, כך הנסיונות של האדם ברו"ג הם סיבת השפעת הטוב והחסד, ואפילו אם נמשל בחטא ח"ו הרי עי"ז בא אח"כ לתשובה ולהתקרבות גדולה אל השי"ת. ולכן חייב אדם לברך בשמחה על הרעה כשם שמברך על הטוב, כי באמת הרעה היא סיבת הטוב והחסד, וממילא הוא כולו חסד ורחמים. ברם! כל זה הוא רק בנוגע לפרט, אבל על כללות ישראל צריך להרבות תפילות ותחנונים שיהיה אך טוב לישראל, ואנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה במהרה בימינו ברחמים גדולים אמן.

פרק ג - התעוררות לקריאת הפרשה והפטרות

פרשה זו היא אתחלתא דגאולה בב"א על פי מה שכתב בעל הטורים בסוף פרשת חיי שרה, שם נאמר בפסוק האחרון על ישמעאל: על פני כל אחיו נפל וסמך ליה ואלה תולדות יצחק בן אברהם. לומר לך, כשיפול ישמעאל באחרית הימים אז יצמח בן דוד שהוא מזרע יצחק. ובדרך צחות אפשר לצרף לזה את מה שאמר בקדשו הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע: רבוש"ע, הלא עליך הכתוב אומר 'וחסיד בכל מעשיו' אויב דו ביסט א חסיד איז זוגש'ע שוין ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה...

אחד מהפסוקים שנקרא בפרשת השבוע הוא אודות אבימלך עם יצחק (כו, לא): וַיִּשְׁפִּימוּ בַּבֶּקֶר וַיִּשְׁכְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשָׁלוֹם: על כך אומר הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע בשנינות לשון קדשו: כזאת יכול לעשות רק גוי כאבימלך. היה אצל יצחק, גם סעד אותו, והלך ממנו "בשלום", עַר אִיז גְּעוּזָען גַּאנָךְ און צופרידין פון זיך - הוא היה שלם ושבע רצון עם עצמו... יהודי כשבא לצדיק לבו נשבר בקרבו ואינו מוצא לו מקום.

ומענין לענין באותו ענין אמר עוד בקדשו על מאמר הכתוב: 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו' כי מי שנותנים לו דבר יקר, ואינו עושה עמו שום פעולה כדי שישאר אצלו הדבר לקנין נצחי, הבהמה אינה אלא המשל שלו והוא הנמשל של הבהמה!.

בטוח אני באלה ובזכות שלושת אבות

בפרשה זו אנו יושבים בצוותא חדא עם שלושת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב כאחד. פרשה זו היא הפרשה היחידה בתורה שבה מוזכרים כל שלוש האבות כאחד, "החיד"א ז"ל כותב בספרו 'מדבר קדמות' (ערך א אות א) מקונטרס כת"י ישן על קלף שכתבו תלמידי רבינו יהודה החסיד בשם רבם: שאבות העולם ראו זה את זה חמש עשרה שנים ולמדו תורה יחד בכל יום. ופרשה זו היא עת רצון לגאולת הכלל והפרט, על פי האמור בגמרא ב"מ (פה:) אליהו נמנע מלהעמיד את כל האבות כאחד להתפלל, כיון שאם יעמדו יחד ירבו ברחמים ויביאו את הגאולה קודם הזמן, הרי שכאשר הם נמצאים יחד הוא עת רצון גולה, והוא פלאי!

בקריאה המעורר את הזמן יש לנו להיזהר שלא ללכת ח"ו משבת זו כלעומת שבאנו, כי רק גוי יכול לשבת עם צדיקים וללכת בשלום לביתו - שזהו סימן של מת רח"ל שאומרים לו 'לך בשלום' כי אין לו כבר אפשרות עוד להשלים את עצמו. אבל לאדם חי אומרים 'לך לשלום' כלומר לך וקנה לך לך שלום ושלמות בעבודת ה', תקוותינו ותפילתנו שאכן נזכה כולנו ללכת משבת קודש זו מקח קריאת ולימוד הפרשה לשלום... ושלום וחיים וכל טוב יהיה לנו ולכל ישראל מעתה ועד עולם.

וטהר לבם באמת ובאמונה לעבדך

כפי הנתבאר במאמרינו זה אודות חיוב חיזוק האמונה ובטחון בבחינת 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ וראה אמונה, וכן בענין "המתקת הדינים בשרשם" בגשמיות וברוחניות! וכפי הנתבאר שעומק פירושו של 'אמונה' הוא לקבל את הנהגת השי"ת באמונה ובאהבה, שלא יבוא בטרוניא עם קונו, ולהאמין כי הכל טוב וחסד בשורשו, הרי שפרשה זו היא פרשה מיוחדת בהשפעת ענינים אלו, כפי שאמר בקדשו כ"ק מרן בעל ה'אמונת משה' זי"ע (פרשה זו אות א) בלשון קדשו:

'ויתן לך האלוקים' פרשיז"ל דבר אחר, מהו 'האלוקים' בדין, אם ראוי יתן לך....
ואפשר לומר שלשון "אם ראוי לך" פירושו מלשון 'רואה אני' כלומר אם הדבר נראה לך - עס געפעלט דיר, שמוציא חן בעיניך הנהגת הבוית"ש, און די פארשטייסט אז עס גוט אזוי - אתה מבין שכך זה טוב, ואין אתה מתרעם על הנהגתו עמך ח"ו, אז יתן לך, דעל ידי זה שנראה לך שכך טוב הדבר, אתה ממתיק הדינים ונתגלים חסדים גלויים לעיני כל.

ותפקוד לכל חשוכי בנים בזרע של קיימא לעבודתך

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר בקדשו שיש סגולה מהרה"ק רבי משה מסאווראן זי"ע להיפקד בזש"ק - ללמוד חומש דברים. והסביר מהרי"ד זי"ע כי בפרשתינו אנו מוצאים שיצחק חפר חמש בארות, ובמדרש מבואר, שכל באר הוא נגד חומש אחר, והבאר החמישי הוא כנגד ספר דברים, ואצל הבאר החמישי כתוב "ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ", ומכאן רמז שחומש דברים מסוגל להיוושע בזש"ק.

על פי דברי כ"ק מרן האמונת משה זי"ע (אות ה) הרי שגם פרשת תולדות מסוגלת ביותר לפקידת עקרות ועקרים ברו"ג, ותודה"ק הם:

כי תפילתה של רבקה היתה בלב נשבר ונדכה הרבה יותר מתפילתו של יצחק, כי יצחק סמך עצמו על זכות אביו אאע"ה, אבל רבקה שידעה כי היא בת רשע, ועל עצמה סברה שאין לה שום זכות, ובאם לא יהיה לה בן צדיק היא אבודה לגמרי ח"ו, לזאת נשבר לבה בקרבה יותר מיצחק, ולכן תפילתה חשובה יותר.... אבל אחרי שהתקבלה תפילתו של יצחק שוב לא היה צורך בתפילתה של רבקה. ומסיים כ"ק מרן זי"ע בלשון קדשו [והוא על פי דברי הזוה"ק (פרשה זו דף קלז.)]:

"ולכן תפילתה של רבקה נשארה לדורות, כאשר אדם מישראל רואה את עצמו אבוד ושאין לו שום תקוה ברוחניות ובגשמיות ח"ו, אז מתעוררת תפילת רבקה... והקב"ה מרחם עליו שימצא הצלה ורווחה... וזה ענין תת'ומם, תת'ב'ר'ך, תת'ק'ד'ש, תת'ה'ל'ל. שהאות השלישית מכל התיבות הם אותיות 'רבקה' וכולם בלשון עתיד,

והרמז בזה, שבדורות העתידים לבוא, בכל מדרגות ומצבי האיש הישראלי, יתעורר תפילת רבקה להאיר עיניהם מתוך החושך, ולהצילם מכל צרה וצוקה לפדות ורווחה בכל העינים, אכי"ר"

אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת

הפטרת השבוע הוא אמנם 'מחר חודש' אבל נדבר כאן מההפטרה של הפרשה כשלא חל בערב ראש חודש, כי יש בה סיכום קצר לרוב מאמרינו וחזיון, וגם תיאור מפורט על כל המצב הנוכחי בארץ ישראל, מה גם כי הפטרה זו היא גם התחלה להכנה דרבה לימי החנוכה הבעל"ט:

ההפטרה הוא מדברי מלאכי הנביא, שהוא האחרון שבספר 'תרי עשר' החותם את תקופת הנביאים בישראל. ולכן הוא גם החותם את תקופת הגלות, והוא המבשר לישראל את הבשורה הגדולה על ביאת הגואל כאמור: הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. תחילת ההפטרה

בהפטרה זו הקב"ה מגלה על ידי עבדיו הנביאים את גודל אהבתו לעמו ישראל, בשל הסכמתם להילחם עם כח הרע ללא כל פשרות... ואת סופם המר של עשו וישמעאל... ההפטרה מתחיל בפסוק (מלאכי א, א-ה):

מִשָּׂא דְבַר ה' אֶל-יִשְׂרָאֵל בְּיַד מְלָאכִי: אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאָמַרְתֶּם בְּמָה אֶהְבֵּתֵנוּ הֲלוֹא אִחַ עָשׂוּ לְעֵקֵב נָאִם ה' וְאוֹהֵב אֶת יַעֲקֹב: וְאֵת עָשׂוּ שְׂנֵאתִי וְאָשִׁים אֶת הָרִיוֹ שְׂמָמָה וְאֵת נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְּבַר: כִּי תֹאמַר אֲדוֹם רִשְׁשָׁנוּ וְנִשְׁוֵב וְנִכְנַח חֲרֻבוֹת כֹּה אָמַר ה' צָבָאוֹת-הַמָּה יִבְנוּ וְאֵנִי אֶהְרֹס וְקָרָאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעַם אֲשֶׁר-זָעַם ה' עַד-עוֹלָם: וְעֵינַיִם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ: יִגְדֹל ה' מֵעַל לְגְבוּל יִשְׂרָאֵל:

בספר 'עיונים בהפטרה' היטיב לבאר את עומק הדברים:

פסוק זה: 'אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו - הלא אח עשו ליעקב, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי', מורכב לכאורה, משאלה ותשובה. לפי הסבר המפרשים, פותח הנביא את דברי תוכחתו בדברי אהבה וחיבה, כאדם המשדל את זולתו לרצות את אוהבו ולמלא את מבוקשו, בהדגישו: "אהבתי אתכם אמר ה'", ומצד האהבה והחיבה ראוי שתשמעו בקולו. אולם עם ישראל אינו מוכן לקבל הנחה זו, שהקב"ה אוהב אותם, ושואל: "במה אהבתנו?"

עד כאן הדברים מובנים. אולם דברי התשובה: "הלא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי", אינם מובנים. כיצד מתרצת תשובה זו את השאלה: "במה אהבתנו!"?

אילו היתה השאלה: את מי אוהב הקב"ה, היתה זו תשובה במקומה: "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי", אבל השאלה היתה: "במה אהבתנו", כלומר במה מתבטאת אהבה זו? מה מתורץ בכך שהקב"ה אוהב את יעקב ולא את עשו!

כשמתעמקים בדברים אפשר להבחין ברמז על התנהלות העולם: העולם בכללותו כלול מטוב ומרע, מאור ומחושך. פסוק מפורש הוא בפרשת נצבים (ל טו): 'ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע'.

זו מלחמה נצחית, מבריאת העולם, ונמשכת לכל אורך שנות קיום העולם עד ימות המשיח. למעשה זה חלק בלתי נפרד מההתנהלות של העולם, ההתנצחות בין הרע לטוב, כאשר פעמים רבות הם מופיעים במסווה שכמעט ואינו מאפשר לזהותם.

אולם בדיוק זהו תפקיד האדם, לזהות את האור ואת החושך, להבחין בין הטוב לבין הרע, ולדעת לבחור באור ולהעדיף את הטוב על פני הרע. מלחמה זו תימשך עד אחרית הימים, עד לאותם ימים בהם יתגלה האור האלוקי במלוא זוהרו ותוקפו. אז כבר לא יהא צורך במלחמה, כי הכל יכירו בטוב, כנאמר: 'וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר'.

מלחמה זו שתי פנים לה. מלחמת יעקב ועשו כפשוטה, כאשר הגויים נלחמים עם ישראל, מלחמת היהדות בתוך עם ישראל עצמו, מלחמת החשמונאים עם המתיוונים, מלחמת היהדות בקראים ובכתות פורשות אחרות מדרך התורה המסורה מסיני.

מלחמות אלה מתחלפות מפעם לפעם, המלחמה יכולה להיות על רקע דתי, על רקע לאומני וגזעני, ועל רקע כלכלי. אבל תמיד תהיה שורש המלחמה שנאת אומות העולם לעם עולם - שנאת עשו ליעקב.

פן שני, המאבק בתוככי העם היהודי. כאשר פן זה משנה את צורתו מדי פעם, כל תקופה ותקופה עם בעיותיה והתלבטויותיה, וכל דור עם מלחמותיו.

יעקב ועשו מסמלים מלחמה זו. הם מסמלים את המאבק בין טוב ורע, בין האור והחושך. מלחמתם החלה עוד בטרם לידתם, כנאמר (בראשית כה, כב): 'ויתרוצצו הבנים בקרבה', וכדברי חז"ל (בר"ר סג, ז): "לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת", וכן הוא בילקוט: "מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות".

התורה מדגישה את הדברים מיד עם התפתחות ניצני העם היהודי, כדי שנשים אל לבנו, שמאבק זה בין הטוב והרע, הינו מאבק נצחי המקיף את כל ההיסטוריה של העולם. גם כשתפרוץ מלחמה על רקע זה או אחר, נדע ונבין, שהרקע אינו אלא תירוץ למלחמה, תירוץ לשנאת העמים, אבל היסוד והשורש לכך, הוא המאבק הנצחי שקיים בין יעקב המסמל את הטוב לבין עשו המסמל את הרע, מאבק שהחל עוד בטרם לידתם ויימשך עד הגאולה השלימה.

מלחמה זו, לא חייבת שיהיה לה הגיון או סיבה מספקת. מלחמה זו שבין אומות העולם לעם ישראל, היא מלחמה נצחית שהא-ל יתברך גזר עליה. יוכיחו על כך דברי רבי שמעון בן יוחאי, הידוע בהתייחסותו אל טעמי המצוות, "רבי שמעון דריש טעמא דקרא" (ב"מ קטו. סנהדרין כא), ואילו

בכל הקשור למלחמה זו שנינו (ספרי בהעלותך ט, י): אמר רבי שמעון בן יוחי, "הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב", כלומר הלכה פסוקה ללא כל טעם, בלי שום הגיון.

לפי זה נבין היטב את הסבר דברי השאלה והתשובה של הנביא. התשובה לשאלת עם ישראל: "ואמרתם במה אהבתנו?! היא: "הלא אה עשו ליעקב ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי". כלומר המאבק התמידי של יעקב עם כוחות הרע והשנאה התהומית ששונא עשו אַתְּ יעקב, היא הגורמת לאהבת ישראל. היות עם ישראל, האומה היחידה המוכנה להילחם עם הרע, היחידה המוכנה להתאמץ בכדי להגביר את האור על החושך, היא הגורמת המרכזית, לאהבה המיוחדת שאוהב הקב"ה את עם ישראל, היא אשר גורמת לקורת רוח מיוחדת להקב"ה, ובשל כך הוא מגביר את אהבתו המיוחדת אליה.

כפי שהקדמנו, מלחמה זו אינה רק מלחמת ישראל ואומות העולם. זו מלחמה גם בתוככי העם היהודי. דרכים שונים למלחמה זו, לפעמים יש לצאת בחרב והנית נגד האויב, נגד המתחדשים והמתייוונים למיניהם שבכל דור ודור, ולפעמים יש להכניעם ולשעבדם לעבודת הבורא, כעין: 'יגזול את החנית מיד המצרי ויהרגו בחניתו' (דברי הימים א יא, כג).

עיקר המלחמה קיים אצל כל יהודי בתוככי עצמו, ובפרט אצל יהודי עובד השם - מלחמת יצר הטוב עם יצר הרע. לפעמים צריך לצאת במלחמה נגד היצר, כלומר לגרשו מעליו מכל וכל, ולפעמים צריך להתאמץ להגביר את יצר הטוב על יצר הרע, כמאמר חז"ל על הפסוק (דברים ו, ה): 'בכל לבבך' - בשני יצריך - ביצר הטוב וביצר הרע (ברכות נד.), כלומר ההתגברות על היצר הרע צריכה להיות בצורה כזו שתשעבד גם אותה לעבודת השי"ת.

כל עניין החסידות, כפי שהרבה להסביר הרב בעל התניא זי"ע, לשנות את טבעי המדות. להיאבק עם המדות הרעות, לא בדרך של התעלמות מהם, אלא בדרך של אתכפייא - בדרך של הכנעה ושעבוד לעבודת הבורא. מאבק זה מהווה חלק בלתי נפרד של המלחמה התמידית שבין הטוב לבין הרע, מלחמה בין כוחות הקדושה לבין כוחות הסטרא אחרא, ואכמ"ל.

לכשתמצי לומר, כל הנבואה הזו מתממשת עכשיו לנגד עינינו באופן נורא ומבהיל ביותר! מתוך דברי הנביא אנו מקבלים תשובות לכל השאלות שנשאלות בימינו, חלקם בגלוי וחלקם בסתר: למה נבחרו ישראל יותר מכל אומות העולם לסבול כל כך את עול הגלות, הן הגלות הכללי והן הגלות הפרטי? איך יתכן קידוש שם שמים על ידי רציחות אכזריות ומשונות כאלו, הרי לכאורה הוא בזיון שם שמים ולא קידוש שם שמים? האם הרציחות האכזריות ביום הגדול והמקודש ביותר לישראל מראה על אהבת הקב"ה לעמו ישראל או שמא ח"ו להיפך? מה התכלית של כל אותם המלחמות שאינם פוסקים לרגע? ועוד ועוד???

[יש לציין כי אין להיבהל מעצם השאלות והבלבול עם טירוף הדעת, הפחדים והחרדות שבאים בעקבותיהם כי במקורם הם טובים, וגם זה חלק מהתיקון של הכלל וכל שכן של הפרט, הטירוף

והבלבול מצד אחד, וההשתדלות בישוב הדעת עם סדר נכון עד כמה שאפשר, לקחת את מכלול המאורעות והתופעות במינון הנכון כפי רצון הבורא יתברך שעשה כל אלה כדי שיראו מפניו, ולא נבראו רעמים אלא כדי לפשט עקמומיות שבלב, ויחד עם זה להתחזק באמונה אמיתית ופנימית - אמונה שמרוממת את האדם לדבקות והתקשרות בה' במדרגה גבוהה יותר מכפי שעד עכשיו כמו שנתבאר, וכדלהלן]:

והנה לאחר שקראנו בסוף הפרשה שעבר 'על פני כל אחד נפל' והתחלנו את הפרשה של השבוע ב'ואלה תולדות יצחק בן אברהם' שהוא בשורת הגאולה כפי שהבאנו לעיל מדברי בעל הטורים. בא הפטרת הפרשה בתשובה כוללת לכל השאלות. ראשון לכל עלינו לדעת כי במלחמת האור והחושך, בין ישראל לעמים, אי אפשר לדרוש טעמי דקרא, כי הם דברים מכבשונו של עולם, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך. איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת... ואפילו רבי שמעון אמר בזה כי היא הלכה בלא טעם הידוע לנו. וזה חלק מהתיקון שלנו בכללות תיקון העולם, להאמין באמונה שלמה, כי הכל הוא מאתו יתברך, וכל מה שמתרחש בעולם לטוב ולמוטב, הכל הוא חלק מהתהליך ההיסטורי של תיקון העולם במלכות שד-י שהתחיל עוד בטרם לידת יעקב ועשו האמורים בפרשה... וממילא הכל כאשר לכל מוביל אותנו אל תכלית הטוב שאין למעלה הימנה.

וכשם שאנו חייבים להאמין בזה, כמו כן אנו חייבים להאמין שכל מה שעברנו ומה שאנו עוברים עתה, הכל הוא מאהבת הקב"ה לישראל ולא משנאתו ח"ו... ואם יש מי שצריך לראיה על הדבר מלבד דברי הנביא, יתבונן ויראה את המראה הגדול הזה, איך הסנה בוער באש, והסנה איננו אוכל - כמה נשמות ישראל התקרבו לאביהם שבשמים, אם אין זו תוצאה של אהבה רבה ואהבת עולם, אם כן אהבה מה???]

ואהבתך אל תסיר ממנו - גם בפוגרום שבחברון

בספר אוהל משה מובא תיאור נורא ואיום על המעריב של ראש השנה בישיבת חברון לאחר הפוגרום הנורא ב"ח אב תרפ"ט: העיצבון היה גדול עד מאד כמוכן, הרבה מבני הישיבה עדיין היו פצועים ומדוכאים מהשונאים האכזריים ימ"ש, והיה קשה מאד להתגבר על מצב ירוד זה.

והנה בהגיע ראש השנה, ביקש המשגיח רבי לייב חסמן זצ"ל מאחד הבחורים בשם בצלאל שאקאוויצקי ז"ל להיות השליח ציבור לתפילת ערבית.

בהוראת המשגיח התעטף בחזור בטלית והתחיל לנגן את המנגינה של ברכו, לאחר מכן 'מעריב ערבים', ובני הישיבה בקושי מצליחים להגיע שפתותיהם, לבטח התלהבות יתירה לא היתה שם.

הקהל התחיל בכרכה השנייה תפילת אהבת עולם, כולם המתינו שהש"ץ יסיים את ברכת אהבת עולם, אך הנה הוא משתהה ודממה בהיכל, לפתע שומעים כולם בכי חרישי שהלך והתגבר, וכך כשדמעות חונקות את גרונו החל בחזור הלז הבעל תפילה מנגן 'ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים',

ולאחר מכן חזר על תיבות אלו בניגון ובככיות נוראות כמה וכמה פעמים עד שכל בני הישיבה התחילו לשיר עמו ביחד -- **ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים!!!** התחושה היתה שכולם לדבר אחד נתכוונו - אף על פי שנתת להם רשות לעשות בנו כל מיני מעשים שאין לתאר ואין לצייר, אף על פי כן אנו מאמינים באהבתך הנפלאה אותנו, וכל תפילותינו ומשאלותינו: **שאת האהבה הזאת 'אל תסיר ממנו לעולמים'!!!**

על השאלה הגדולה היכי דמי קידוש ה' - איזה קידוש ה' יש במעשים הנוראים האכזריים? על זה נאמר 'והמשכיל בעת ההיא ידום' מה שמתבקש עתה מצד השכל היא האמונה, להאמין באמונה שלמה שכל זה לטובה, להשלמת התיקון השלם, ולתקן עולם במלכות שד-י, לעת עתה עדיין יש הסתרת פנים ולא ניכר בחוץ את גודל קידוש שמו יתברך בעולם, גם המעט שיש אינו נגלה לעין כל כי אם מעט מזעיר, אבל בודאי יש קידוש שמו ית' בפנימיות. יחד עם זה אנו מאמינים כי במהרה בימינו יבוא יום נקם ושלם - אזי שנת גאולי באה. או אז יבוא הקב"ה בלבוש מוכתם מדמו של רבי **צבי קוגן ז"ל** עם כל שאר ההרוגים והנשחבים, הנהרגין והנשרפין על קידוש שמו יתברך, ועמהם יחד יעשה נקמה בגויים, ויתגדל ויתקדש שמו הגדול גם בחוץ לעיני כל הגויים, וידעו כולם כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ...

את זה אנחנו יכולים להחיש ולמהר בכח האמונה שלמה שישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, הקב"ה כביכול צריך את כל אחד ואחד, יהיה מי שיהיה. וכל דבר קטן של מסירות נפש שאנו עושים למען כבוד שמו יתברך נמדד למעלה בכלי מדידה שאין לנו שום השגה בהם כלל, כל דבר קטן למטה, הוא גדול למעלה פי מיליון פעם ויותר... ואלו דברים שאין להם שיעור... פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, לעולם שכולו טוב...

לכן אין זה פלא שאין להקב"ה נחת מהמלאך הגדול ביותר כמו מאיש יהודי פשוט ביותר, על כן: **וְאֶבִּיתָהּ תְּהִלָּה: מְסֻרֵי מַעַשׂ. מְשֻׁבְּעֵי רִגְזוֹ. מְעֻדְרֵי אֲמַת. מְעַמּוּסֵי כְּטָן. מְקֻרְאֵי אֵין. מְקֻרְאֵי כְּהֻנָּה. מְרַחֲקֵי אֲמַת. מְרִיקֵי צֶדֶק. מְבַשֵּׁר וְדָם. מְהַבֵּל וְתַהוֹ. מְחַצֵּיר יָבֵשׁ. מִצַּל עוֹבֵר. וּמְצִיץ נוֹבֵל. מְמַשְׁלֵימֵי נֶפֶשׁ. מְמַפְרִיחֵי רוּחַ. וּמְמַעוֹפְפֵי חַיָּה. וּמְחַנִּיטֵי נֶשְׁמָה. וּמוֹצִיאֵי יְחִידָה. וְנִשְׁמָעִים בְּדִין. וּמְתִים בְּמִשְׁפָּט. וְחַיִּים בְּרַחֲמִים. וְנוֹתְנִים לָךְ פָּאָר חַי הָעוֹלָמִים. וְתַפְאֶרְתְּךָ עֲלֵיהֶם... אה! גיוואלדיג! 'וְתַפְאֶרְתְּךָ עֲלֵיהֶם' - אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו... וְיִ גְעוּוֹאֲלֵדִיג און גרויס איז דאס: וְתַפְאֶרְתְּךָ עֲלֵיהֶם!!!**

אחינו כל בית ישראל, עם ה' חזקו ונתחזקה בכרכתו של יצחק אבינו: **הקול קול יעקב - כאשר קולו של יעקב מצפצף בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, בתפילה ובתורה מתוך אמונה ובטחון כי 'אזלת דינו' ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, אזי - אין הידים ידי עשו... עלינו לזעוק ולהריע להשי"ת: רבוש"ע התחלת גמור! שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל האומרים שמע ישראל, רחם על שארית עמך ותשלם במהרה את מלאכת השמדת שעייר וחוטנו עם כל גויי הארצות אויבך ושונאיך. ויעלו לציון מושיעים לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה והיה ה'**

למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד במהרה בימינו ברחמים גדולים אכי"ר.

הטבות מאד לראשונים כן תיטיב גם לאחרונים

ותמיד נספר תהילתך ונהלל לשם תפארתך, ואני בעודי אהללה בוראי ואברככה כל ימי צבאי

הערה גדולה חשובה:

החזון איש זצ"ל היה מזרז ביותר בכל מוצאי שבת לעסוק בתורה לסימנא מילתא טבא - להתחיל את השבוע בקדושה. כמו כן היה מזרז לעשות כן בכל ראש חודש לסימן טוב על כל החודש. במוצאי שבת קודש זה יחול גם ראש חודש כסלו, החודש שבו בקשו היונים הארוזים להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. מובן לכל את גודל החשיבות ויקר תפארת לפתוח את השבוע והחודש בעסק התורה בהתמדה גדולה ובשמחה רבה, בכך נזכה בס"ד להגביר את האור על החושך, לזרז את נצחון הרבים ביד מעטים, את הגבורים ביד החלשים, את הזדים ביד עוסקי התורה הקדושה, או אז יהיה להקב"ה שם גדול וקדוש בעולמו, ולעמו ישראל יהיה תשועה גדולה ופורקן כאשר עשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, ברחמים גדולים אכי"ר

גוט שבת גוט שבת

א פריילעכע לעכטיגע און א לוסטיגע שבת, און א גוט געבענטשט פריילעכע חודש, מיט אלע גוטע ישועות בכלל ובפרט, ברוחניות וגשמיות. יהי החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו, תחילה וראש לפדיון נפשנו, בביאת משיח צדקנו ובנין בית תפארתנו כב"א וברחמים גדולים אכי"ר.

שבת שלום ומבורך

שבת של מורא גדול זו גילוי שכינה.

שבת של סגולת 'כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ'.

שבת של 'תתיר צרורה' בהתגלות רב טובך אשר צפנת בתוך כל הנסיונות.

שבת של 'זרח בחושך אור לישרים' - להתגלות האלקות והאור והחסד שבתוך החושך וההסתרה.

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ר ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע ב' ג' כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

